

FLOAREA DEFOC

12 MARTIE 1932

ANUL I. — No. 10

Redacția Pasajul Imobiliara Sc. A.
Calea Victoriei 48-50 București I.
Manuscrisele nepublicate se distrug.

Director SANDU TUDOR

UN EXEMPLAR 5 LEI

APARE IN FIECARE SĂMBĂTĂ

ABONAMENTUL ANUAL 300 LEI

INSTITUȚIILE ANUAL 500 LEI

Administrația: Str. Dr. Istrate No. 10

Lepra polemică Sinteza și Extremism

Ne trebuie instituit un serviciu eugenic de salvare spirituală. Ne îndușim sub duhori de moarte. O molimă ciudată se răspândește prin scris și cuvânt.

Au năpădit „polimiștii” un fel de ciocli cu suflute pe jumătate stărvuri cari și-au propus să răspândească diabolic primejdioasă boală.

Mintea, simțirea și fapta omului, e cuprinsă de o pecingine care se întinde fără leac, lepra nevăzută. Insul atins se află schimbat instantaneu, își uită cu totul vechea personalitate. Se crede apărătorul unei cauze închipuite, pentru care vede totul în roșu. Din nimic devine furios, insultător, „polimist”. Din clipa aceia tot ce scrie sau spune te cufundă în desnadejde. Ți s'a tăiat orice punțică de a te înțelege omeneste cu el.

Cheia acestui fenomen o află poate în acel vis al lui Rascolnicov din care amintim: „Atunci se aratăra noi bacili, ființe microscopice cari se implântară în trupul omului. Aceste ființe erau însă spirite înzestrate cu înțelegeri și voință.”

Cei ce îi absorbau se preschimbau pe dată demoniaci și nebuni. Nici odată însă oamenii nu s'au crezut așa de înțelepți și siguri de adevăr, precum se credeau acești inmolimași. Sate și orașe, populații întregi, cuprinse de boală, cădeau în demență. Toți oamenii erau scufundați în neliniște și numai puteau să se înțeleagă; fiecare credea că are adevărul și privind la ceilalți, suferea, se bătea în piept, plângea și își frângea mâinile. Numai puteai să știi, pe cine și cum să judeci; nici să mai deosebești răul de bine. Numai puteai să știi pe cine să condamni sau să ierți!”

Lată împede o oglindă a hidoasei privești la scrisul zilnic de la noi, care se îndreptățește din principii libertății. Fiește fiecare e liber de a-și spune ce gândeste, e chiar dator lui. Fiește e mai folositor să zvrăli o prostie sau o vorbă rea, decât să o păstrezi, ca o durere sau o indigestie. Fenomenul de sublimare freudian e igienic. Boala exteriorizată se poate mai ușor vindeca; dar și măsuri de dezinfectare și paza trebuesc luate.

Molima spirituală se întinde însă fără să mai sperie pe cineva. Certurile triviale lipsite de duh și fără nici un interes obștesc au ajuns adevărate crime de otrăvire în masa a omenirii. La aceasta se adaugă lipsa de talent a noilor veniți. Vreți o pildă de josenic polemică? Lată cum glăsuște un tânăr polemist despre un cunoscut și talentat scriitor: „Bine mă Camil — prostule — vai de capul tău — ar trebui să înși la liceu”. Felicităm pe directorul ziarului care ne-a dăruit prilejul descoperirii senzaționale acestui nou și suptil condei.

Cinismul și inconștiența face din scris un fel de flegmă verde de venin pe care ori cine poate să o scuipe în suflutele celor care se deschid să primească vorba ca o bucurie dorită.

Toate acestea cu iluzia orgolioasă și demență sau reaua-credință interesată, care vrea să pară că împlinesc un rost. Fiindcă după toate „polemistul” se crede temut și salutar.

Ultimă pildă, pentru desgustătorul diagnostic ce facem, o veți avea curând. Tânărul polemist, vizat aci printră rânduri suferă de hipersensibilitate și se va seziza „onorabil”. Ca o butelie de Layde supra-încărcată va sări să scuipe după nărav.

Pentru noi însă rădăcina cuvântului stă în fapt și o anumită faptă va putea sta drept răspuns, la un astfel de obraz. Așteptăm.

SANDU TUDOR

Neliniștea vremurilor se traduce în sentimentele bătrânilor printr'un fel de nesiguranță și nedumerire, iar în sentimentele celor tineri printr'un nou tragism. Tinerimea abea desprinzându-se din ineditul și inefabilul unei trăiri metafizice este, în genere, mai sensibilă față de varietatea lumii acesteia trecătoare și, totuși, atât de strânsă datorită cercului de fier al limitelor pe care ea le opune tuturor. Tinerimea prin nitiditatea ei sinceră, spontană și nenarvita de habit, potențiază stările epocilor. Când viața socială nu e prea rea, tinerimea îi aduce accentu optime și o face să pară excelentă. Când viața socială este, însă, ca astăzi chinătoare, tot tinerimea este aceea care aduce vieții o semnificație tragică, un sens pesimist și apocaliptic.

Tânărul, prin firea lui, posedă gustul antinomilor și al contradicțiilor și nefixat de suficiența unei experiențe de lungă durată în care el ar putea prinde sensul alternației formelor istorice, precum și însăși pendularea spiritualului între extreme, — el se da gol și tare unui drum mai viu și mai expresiv dintre acelea pe care realitatea i le scoate în zorile trezirii sale. Omul bătrân, însă, este omul care s'a fixat și s'a lăsat fixat pe un drum anumit și de pe care el nu se mai urnește chiar când observă că nu acesta este cel mai înfloritor și cel mai drept. Omul bătrân se deprinde cu nesiguranța ca marinarul cu furtunele. Pe când tânărul până și nesiguranței vrea să-i găsească un sens, căci pentru el, însuși misterul poate releva adevăruri și porunci. Tipul omului bătrân, — și credem a se fi înțeleș ca aceste banale considerațiuni nu judecă stările de bătrânețe sau tinerete, cronologic, — este Herbert Spencer, omul care și-a organizat nedumerirea și și-a construit siguranța cu ajutorul unei liste de obiecte declarate incognoscibile. Tineri sunt, însă, toți acei care se asvârlă necondiționat orărei cauze care le iese în cale, revoluției ca și reacțiunii, războiului ca și misionarismului, artei ca și industriei. Prin ea înseși, tineretea înseamnă *avant*; pe când bătrânețea înseamnă *indiferență*. A risca, înseamnă a fi tânăr pe când a fi abil, prudent și calculat înseamnă a fi bătrân. A merge în chip extremist înseamnă iarăși tinerete pe când a nu merge nicăieri, de teamă de a nu cădea în vreo extremă, înseamnă a fi mort și a păcătuți față de viața vieții. Oamenii fixați, cazați, deplin asigurați, sunt bătrâni. Omul nefixat, disponibil, pendulariu este tânăr. Proștii cred că deoarece sunt neînșucați nu riscă niciodată, bătrâni sunt consecuenți, obiectivi și drepti. Această consecuență exterioară, — căci numai pe aceasta o vad proștii —, adică permanentă potrivire cu evenimentele este, de fapt, consecuența bolului, care pe ploaie ca și pe arșiță merge cu același pas penitruca boul nu simte nici ploaia și nici arșița, precum nu reacționează nici în fața glodului și nici în cea a stelelor. Omul mort (mort, deși trăește) răspunde în același fel în fața acelorși situațiuni. Consecuența lui este de fapt repetarea răspunsului pe care dându-l într'o anumită situație îl va da oridecâteori va reveni în aceiași situație. Consecuența aceasta nu este consistența cu sine însuși, ci potrivire uniformă cu evenimentele externe. Omul mort putrezește sau se conservă după natura solului în care s'a îngropat. Viața ca și terenurile calcaroase oferă unora posibilități de lungă dăinuire.

Omul viu este, în toate situațiunile, el însuși și consecuența sau, mai precis, consistența sa proprie și-o mă-

soară cu propria și sinceritate, chit că exterior el se poate contrazice, schimba, anula. Pendul de ojei, el se lasă înegrit și luminat penitruca țării lui umană salașluște în el și nu în sferile de purpură sau de mocirlă prin care trece Sterele îl încearcă și-l definesc, fără a-l țintui și preface în momăz.

Totuși între bătrânețe și tinerete sau între moarte și viață se țese un joc pieziș și viclean, ca între tăcere și jarma, care deși par a se ucide între ele, nu pot exista decât împreună, căci ce-ar mai fi sgomotul neuburcat de lungi decât o orăune moarta, uniorna și nedistinctă?

Tineretea se reduce la bătorirea spontană și impulsiva a grumurilor vieții, pe când bătrânețea se realizează maxim și relevant în oprirea oricărui mers. Dintre acestea două, tot tineretei îi mai revine, cum e și firesc, un risc, dar un pericol și fatal: riscul de a merge în neștire și de a nu afla niciodată adevărul, deslegarea misterului care o frământă.

Extremismul, fie nou sau vechiu, nedit sau reluat, chiar când e autentic duce la greșală și deformațiune, dacă nu e trăit cu luciditate. Prudența morțaciunilor comode este la rândul ei, deasemenea deformațiune și păcat. Dreapta credință face din *indolență* unul dintre cele mai crunte păcate. Indolența înseamnă a răspunde vieții cu moarte și bucuriei cu zeflemea. Dar indolența poate fi nu numai la cei cu spiritul bătrân, ci și la cei tineri, căci *a trăi, pur și simplu, în desbateri lipsite de limpezimea gândului, e încă indolență*. Bătrâni cultiva indolența față de viață, — de viața ca gest, ca mișcare, ca dramă. Tinerii cultiva indolența față de adevărul gândului, față, deci, tot de viață, — de viața, însă, ca plenitudine, armonie, lumină.

Dacă, așadar, tineretea și bătrânețea ca stări suflutești și nu ca — arște, reprezintă, în ultima analiză, prima viață rudimentară, început energetic, acțiune, iar a doua viața scursa și fixată în chip de momăz, stăruș energetic și inacțiune, — starea ideată către care se poate tunde nu poate fi nicuna și nici cealaltă, ci o stare de mijloc. Mijloc, însă, nu în sens de mediocritate sau de medie cantitativă, ci de sinteză creativă, de întreg potențat și armonizat, de echilibru dinamic răvning perfect. Aceasta stare armonioasă și înfăptuită, crescută din dinamica trăirii tineresti și luminată de rașune, este posibilitatea omului de azi, tramantat și neliniștit, posedând din nou (mai înainte atrofiatul) simț al tragicului și intrupându-se mai curând un disociat și rinosonice și artifice, din crize economice și din teorii istorice care afirma moartea și renașterea culturilor, precum și caracterul determinant al vremurilor, față de care omul nu se poate socoti decât o pasare pe care vânturile o pot duce prin capriciul lor, fie la viața, fie la moarte? Aceasta e întrebarea pe care ne-o punem și pe baza careia o situare limpede și distinctă față de comunism și colectivism și va putea, la tot cazul, fi refutată ca provenind „ex machina”.

Căci am indicat, măcar cu paloarea gândului, că prin ea înseși, bătrânețea și tineretea nu ne pot da singure starea ideată a unei trăiri perfecte a realității. A realității care, cel puțin pentru noi oamenii, prezintă grade de viață în care tineretea și bătrânețea, acțiunea și gândirea formează unitați sintetice pe care ne propunem a le adănci.

PETRU COMARNESCU



Teatra Municipal pentru copii.

Octavian Goga, Mareșalul și domnul Trei Ics

Ziarele au stabilit că xxx, autorul articolelor antidinastice din „Indreptarea” este Mareșalul Averescu.

În marea școală a nației, elevii — un fel de cetățeni jigăriți, cu piciorul mic și par în ureche — stau în pupite de neacazuri, prevăzute cu călimări pline de ideal.

Este o stanță de cumpănă și încercare când ciupele au valoarea unor milenii în forme definitive și când alunecările cotidianelor tentații, mișcă oglinzi sub călcăiele unei gloate mereu în așteptare.

În aerul și lupta țării, cei mai buni ucerați au dărat umbra unei memorii contimporane și au împins pe după ea suflutele care nu s'a mai întors.

Un adaos sau intensificarea funestelor atitudinilor, îndepărtează și mai mult dela rezolvarea ecuației naționale. Mareșalul Averescu joacă democratic cu d. Trei Ics la noroc și pe luate, svârbind când unul, când altul moneda și cerând capul sau coroana.

Dacă — spre pildă — d. Trei Ics cere coroana, trebuie neapărat să cadă capul și spre stupoarea generală căștigătorului — adică mareșalul — se'nfurie.

Desigur asta se cheamă tot așa cum știe și opinia publică, când se fac lecturi înșoșitoare despre Cuza Vodă. Dar rolurile se schimbă într'un atare joc. E rândul mareșalului Averescu să ceară și d. Trei Ics să arunce moneda.

Și mareșalul cere capul. De data aceasta trebuie neapărat să cadă coroana. Mareșalul a pierdut. Cu toate acestea mareșalul se'nfurie și mai rău. Lucrul nu arată decât că mareșalul iubește Coroana.

Și opinia publică crede și ea ce vrea. Încă odată Mareșalul își pornește supărarea dar mult mai rău decât de cele două ori și informează țara că nu-i vorba de nici o desmițare.

Dar opinia publică face cu ochiul și crede mai înainte ce vrea.

Singur d. Trei Ics — se mișcă precis — jucând numai pentru firmă, întodeauna pe partea cu coroana, cu sau fără șansă. Cu toată diversitatea celor doi prieteni și jucători, afinități dintre ei înecă ceace imperiose se cerea să se știe de fiecare în parte despre celălalt. Numai într'un caz similar d. Trei Ics — pe care cineva nu l'a cunoscut și apreciat vreodată

— ar fi înlăturat jignirea marelui soldat despre al cărui suflet nimeni nu se îndoiește.

La capătul drumului politic, mareșalul Averescu rabdă prima înfrângere pe frontul vieții, datorită unor claponi îngrășați cu lăptuci și pe cari Trancuțași, Oteteleșanu și Papacostea îi pot arăta cu limba în oglindă.

Și tot acolo d. Trei Ics a iubit mai puțin pe Mareșal.

Printre poame și vite, toți căți au auzit și văzut jocul, au rămas muși și cumiunți sub apa vremii care i-a îndemnat să fie frumoși.

Putea fi altfel și d. Trei Ics învață acum să respecte câteodată cuminenția cu care s'a născut poporul dus la victorie de Mareșal, ca o reabilitare a acestuia.

În marea școală a nației nu s'a aflat nimic mai mult dar este primul pas de îndrăzneală pentru împământarea unor prohibite jocuri de noroc.

Soluția bănuită în grădina cu pomi de liniște și conlucrare evanghelică, se identifică — într'un proces cerut unanim — cu cel mai recent Octavian Goga.

Prietenia celor doi neîntrețuți, a înflorit pe piața marilor credințe atât cât a stat între poetul așteptătorului împliniri și opt sute de mii de cruci. Ea nu poate avea însă loc — în fața oricăror prețuri — dacă între primul și d. Trei Ics se așază tocmai Mareșalul.

Prietenul soldat epuizase cu belșug chemarea sa și în răvna de mai bine și mult, s'a încredințat — fără orizonturi — unui prieten pe care l-a numit ștângărește Trei Ics.

Octavian Goga a rămas să ducă singur răurile de luptători, și dacă nu se mai alătură și alții, cu atât mai sigur rezultatul pur al ecuației naționale va fi cel mult Octavian Goga.

CONST. LUCREȚIA VALCEANU

LOGOS și EROS

Problema raporturilor dintre logos și eros în metafizica creștină poate fi privită din două puncte de vedere și anume: întâiu din punct de vedere istoric și al doilea din punct de vedere sistematic.

1) Așezarea istorică a chestiunii ne-ar impune o cercetare a diferitelor poziții pe care le-a adoptat cugetarea filozofică dealungul vremii, în ce privește relațiunile dintre dragoste și cunoaștere. Dacă ar fi să urmărim pilda genialului dar svânturaterucul filozof german Max Scheller, protestant convertit o vreme la catolicism, pentru a sfârși decepționat de acesta într'o pozițiune originală antropologică situată în afara filozofiei teiste; așezat prin urmare într'o poziție deosebit de princoasă pentru a-și da seama de diferitele tipuri posibile de raporturi între cei doi termeni, ar trebui să începem prin a distinge din capul locului între un *tip răsăritean*, caracterizat prin supremația momentului cunoașterii asupra momentului simțirii și al acțiunii, și un *tip apusean* de înțelegere a acestor raporturi, care subordonează momentul speculativ, teoretic momentului activ, practic, al sensibilității și al acțiunii. Deosebirea aceasta tipică iese la iveală în chip neîndoielnic, din însăși temele mari cari frământă cugetarea creștină din Răsărit și din Apus. Ra-

săritul este preocupat mai ales de întrebările culminante ale speculației creștine, cum ar fi dogma trinitară și cea cristologică, care toate se referă la întrebări asupra ființei și firei lui Dumnezeu în legăturile sale cu lumea; în vreme ce Apusul e preocupat mai mult de controversele privitoare la întrebările ce izvorăsc din activitatea omenescă, cum ar fi dogmele privitoare la biserică, la predestinație, la har și la îndreptățirea omului și a purtării sale față de Dumnezeu și lume.

În cadrul tipului răsăritean, pentru care iubirea e subordonată cunoștinții, în care iubirea nu e decât o cale, un instrument, un mijloc de cunoaștere adăncă, ar trebui să mai deosebim două sub tipuri: 1. *tipul elin* și 2. *tipul indic*.

Deosebirea între aceste două tipuri arice nu stă în raporturile dintre dragoste și cunoștința propriei zisă, ci în modul însuși de înțelegere al cunoștinții și al așezării acesteia în fața existenței.

În vreme ce în concepția indiană, cunoașterea e concepută ca o dezrobire, ca o trecere peste legăturile ființei, ca o contopire cu marea tot cosmic, ca o întoarcere a părții la întreg, față de care lucrurile nu sunt decât stăvili, prin urmare ca o trecere de la *ființa la neștință* (în termeni aristotelici); în concepția creștină din Răsărit și din Apus. Ra-

(Continuarea în pag. 11-a)

IN CALEA REVOLUȚIEI

I. Social-democrația

Nu încercăm o doctrină politică. Ar presupune o atitudine și o funcție constantă, pe cari nu le avem. Operăm însă câteva distracții între doctrine, ale cărora profil îl inscriem așa cum ni se arată și observăm o serie de fapte sociale, cari se încadrează uneia sau alteia, — este aducătoare de echilibru, publicarea acestor gânduri de potență politică. Astfel sterilizăm propria-ne conștiință de anumite intenții, fără loc adănc de exploatare.

Dar publicarea lor este cerută în primul rând, de necesitățile imediate ale „Florii de Foc”, unde partea stângă a grupării este preocupată politicește. Întâlu trebuie să spunem că nu ne încadrăm ei, apoi că nu ne mulțumim ca mod de manifestare. Obiecția aceasta de început

nu o ridicăm doctrinei la care amicii noștri aderă, ci felului în care o susțin.

Însă și aceste obiecții de manieră și capacitate, ca și cele ce vor urma, de critică a însăși doctrinei ce ne propune, se explică numai prin structura grupării noastre. Căci nu este explicabilă și justificabilă apariția acestor reviste, decât prin tonusul ridicat și deschiderea liberă a participanților, unii față de alții. O comună vieță interioară este absolut necesară înscărilor de a desprinde o sinteză a tuturor sensurilor vii ale actualității. Dacă se va putea ajunge efectiv la acest moment sintetic, este o întrebare. Către acolo noi însă ne-am legat să slujim și să tentăm. Căci acesta este sensul istoric al generației noastre. Aci și oriunde analizăm și dezbaterem fapte semnificative și doctrine, cercând a vădi cele mai bune formule de integrare ale tuturor datelor.

Trecerea grăbită a cărora tineri întâlu către opinii tradiționaliste, burgheze și către ortodoxie, ca spiritualitate și epoi

direct către stânga proletariatului comunist, spiritualicește atee, — încă nu este un fapt esențial semnificativ pentru noi. Abia acum, după trecerea la stânga noastră, dacă sunt într'adevăr autentici a-colo, o dezbateră cu ei devine interesantă timpului nostru. Deocamdată să spunem că la noi, cu noi, numai aparent erau. Nu le recunoaștem autenticitatea în renașterea spirituală creștină a acestui veac.

Bine au făcut părăsind poziții cărora nu erau organici. Ne-am servit în două feluri: liberând locul aci și împlinind autentic unul dincolo (dacă într'adevăr îl vor fi împlinit).

Prin gestul nostru de acum, vom o ieșire pe teren deschis, în locul pătrunderii mărunte, pe cari această tinerime înțelege să o practice. Cerem intelectualilor socialiști pan-comuniști, o prezentare a pozițiilor lor și o sistematică argumentare pentru ele. Mai cu seamă o înfățișare și o justificare etică a lor înșile. Mai mult însă decât o mărturisire și o amenințare cu timpurile ce vor veni, ci studiu. Cari sunt marile principii și cum se vadesc sau se aplică realităților sociale românești? Căci s'o spunem: este o penurie descurajatoare în această direcție. Penurie care se poate constata în

toată istoria destul de bătrânei social-democrației ca și a mai nouului comunism românesc. Cerem aplicarea unei inteligențe complexe și actuale, spre a vedea linia mare a ceace ne tot bazele insistență la ureche. Vom să vedem expresia înaltă a doctrinei.

În fond, ni se pare că, acest ultim tineret nu aderă intelectualicește la ceace susține, ci sentimental. Astfel, comunismul se explică într'o revoltă împotriva greutății de a pătrunde către posturile de conducere ale burgheziei, sau apare ca o legătură a dezordinei generale în care trăiesc în primul rând sexuală. Dar atunci militarea lor se va stinge ca un foc de paie, odată cu vârsta celor cățiva ani în cari se plasează și se ordonează. Vor permite, deci, tinerii noștri amici să le cerem probele după cari să-i putem verifica drept o intelectualitate politică a vremii. Fiindcă rădăcinile și justificările în etosul nostru românesc și în momentul istoric, cu toată bunăvoința, nu le vedem. Bine înțeles, mărturisind că materialismul istoric nu este viziunea noastră asupra societății și istoriei, marxismul ne apărându-ne așa cum afirmă, nu de mult, un social democrat de bună marcă culturală „mai tare decât bronzul”.

Sunt trei ideologii revoluționare, cum scria încă din 1924 (Ideologia revoluționară — Ideea Europeană), d-l Rădulescu-Motru, cari își întrepătrund apele în mentalitatea curentă românească. Iar la noi cercurile politice adera confuz la doctrine, după împrejurări tactice, nicidecum după necesități structurale sau condiții sociale. Ceace înseamnă nu numai că aceste ideologii nu au ieșit din mediul nostru etnic, dar nici nu i se pot aplica.

Ideologia revoluționară a drepturilor omului, într'u atât cât individ personal este revoltă împotriva spiritului roman, care dublează aintreg evul mediu creștin al apusului european prin biserică Romei. Este o revoluție specific protestantă. Prin succesul ei, Apusul continentului se echilibrează structural între cele două componente proprii: cezaro-papism și protest reformator; autoritate și libertate; politic și spiritual; veniește și veac.

Dacă secolul al XVIII-lea vede împlinindu-se o revoluție a Europei germanice, al XIX-lea, asistă la una iudaică: internațională a doua, socialistă. Lupta de clasă și alegerea unei singure pe de o parte, excluderea spiritului din planul întâlu, pe de alta, sunt elemente pur iudaice. Viziunea unui mesianism modern a

proletariatului, este traducerea vechii mentalități a poporului ales, iar trecerea manifestărilor spirituale în suprastructură ineficace socialmente, vadește situația metafizică a iudeului fără apel transcendent, de după rastignirea Logosului. Autorul doctrinei, Marx — iudeu de cea mai pură rasă.

Aceasta sunt sensurile și explicația viziunii structurale pur economice — cauza efficiens — și a suprastructurii etice. Pe deoarte, elementul iudaic neputând fi eficient nici politicește, nici metafizicește, fără participarea etosului în care rătăcește, manifestul comunist are drept autori pe Marx și Engels și drept chemare acel „proletari uniți-vă”, al anului 1848; iar pe de alta, cei cari participă efectiv la o viziune și atitudine iudaică sunt tocmai cei ruși prin protest comunității creștinești, același nord-vest european.

În sfârșit, a treia ideologie și atitudine revoluționară este a veacului XX și a răsăritului Europei. Etosul rus își servește politicii concepții metafizice și economice, sociale, marxiste, știind idealul iudaic al acestela. Cari sunt resursele spirituale ale revoluției comuniste vom vedea.

(Continuarea în pag. 11-a)

TUDOR ARGHEZI C. Stere, romancier

„Apendice“ sau „Teoria facitului“ și d-l Șerban Cioculescu*)

In campania pe care d-l Șerban Cioculescu o duce împotriva studiului meu despre Tudor Arghezi aparut aici (2-7) acest isteț strateg înaintea acoperit de un tank: Paul Valéry.

Mă aflu în situația foarte onorată de-a polemiza cu postul francez, care prin pana indigenă a d-lui Șerban Cioculescu mi-aduce două importanțe obiective, una laterată planului dialectic al problemei, cealaltă discutându-mi un principiu inițial critic.

La afirmația că un poet nu are dreptul moral, fiindcă poate fi acuzat de invidie, să-l judece pe altul, — mai cu seamă dacă cel judecat e mai mare —, pot răspunde de pildă că nu sunt poet decât din diletanțism. În definitiv, — are tot atâtea drepturi d-nul Cioculescu să mă scoată critică verificator cât poet care face critică. Dar nu îi voi răspunde astfel, ci, măgălit că d-nul Șerban Cioculescu îmi apreciază pozițiile, — nu voi aduce această necuviință d-lui Șerban Cioculescu de a nu-i accepta verdictul și mantia albastră, cum ar zice Minulescu, pe care d-nul Cioculescu, mi-o așează pe umeri.

Pentru a indulgi severitatea domniei-sale, îi amintesc că am scris și unele cronici elogioase câte unul poet și că îl voi suspecta de invidie decât-ori va scrie despre un critic ca d-sa.

Dacă e adevărată formula Valéry-Lefèvre-Cioculescu îl somez (pe cel din urmă) să nu mai scrie nici un cuvânt rău de exemplu despre d-nul Lovinescu. Aceasta să-mi fie rezervat mie care sunt poet sau lui Nea Iancu care e consilier municipal întrucât nu putem în nici un caz să fim suspectați de rivalitate și invidie.

Nu, d-le Șerban Cioculescu cred că vă înșelați: urmăriți istoria literară și veți vedea că poezii au fost descoperite de poezii și că de critici. Rimbaud a fost descoperit de lui Verlaine și Ra-diguet, dacă nu mă'nșel, a lui Cocteau. Dar orice mișcare poetică nouă teoretizată aproape fără excepții de înșiși poezii, — era o negațiune a unei întregi școli poetice anterioare. Caz de invidie colectivă ar zice d-nul Cioculescu, — și Victor Hugo de exemplu poate fi acuzat că a invadat întreaga poezie clasică. Acuzația esențială însă de plan moral al aceluiași poezii și adusă poetului intimist Sainte-Beuve care nici n'ar fi avut dreptul, ca atare să scrie cincisprezece sau mai multe volume de critică. Câtă invidie pentru atât de puțină poezie...

Dacă aceasta nu ar fi suficient îi pot răspunde că e posibilă o deudulare. Dacă fac poezii nu pot să mă opresc de a avea opinii: chiar dacă, cum pare a o vedea fără să insiste d-nul Cioculescu, critica negativă pe care o aduc unei poezii o cuprind în negație și pe a mea. Într-o cronică literară pe care o voi face „Elegiilor pentru ființe mici“ voi lămurii, de altfel, eu însumi unele echivocuri și situații. Pentru faptul că scriu versuri, „de muca și bumbac“ este o pacoste similară de pildă aceleia că pe mine mă chiamă așa de plat Ionescu și pe d-voastră așa de comic Cioculescu, și care nu ne poate împiedica nici să eșim în lume nici să facem critica literară. (Deși este o lipsă de tactică evidentă când d-voastră de exemplu vă purtați, deși vă stă bine, numele agățat de barbă).

Când Valéry spune, — cu integrare într-o metafizică de uz personal pe care presupun că o admitem, ca facile sunt Dumnezeu, geniul și existența (deci și poezia și cărămida) afirmația lui are o valabilitate similară principiu-lui din cosmogonia matematică modernă că în univers toate liniile sunt curbe. Într-un spațiu limitat însă, se poate vorbi fără eroare științifică, de curbe și drepte. Noțiunea largă a facitului cuprinde subsimate, un da și un nu, o prezență și o absență, un facit a) și un difi-cil. În limbajul meu de tehnică literară pot fără să fac o eroare logică, obiecta unui poet ca e facil. Eludând sau modificându-mi premisele, și săvârșind o voită confuzie de planuri, ați realizat d-le Șerban Cioculescu un sofism clasic.

Dar, dacă cineva și-ar aminti de acest foarte recent studiu al meu despre Tudor Arghezi, ar ști că nu opun facitului atât difi-cilul („difi-cilul“ d-nul Cioculescu pare a-l confunda cu neclarul) cât autenticului și conținutului. Ce este facil e exterior, tehnic, retoric, superficial și fals. Poezia clară poate să nu fie facit, după cum poezia

tenebroasă poate fi foarte facilă, — tehnic.

D-nul Șerban Cioculescu, deaceia opune facitului hermetismului (cași cum ași fi făcut apologia hermetismului) pe care, cum ar zice d-nul Camil Petrescu, îl conține gramatical și „rebuzian“. Hermetismul astfel înțeles este foarte facil: toate rebuzurile sunt facile dacă ai cheia convenționalelor simboluri.

Difi-cil, nu înseamnă greu de înțeles linear, — ci greu de identificat ca realitate spirituală, sau greu de cunoscut ca experiența interioară.

Depe alt plan, facit mai înseamnă, clișeu, proză, convenție (chiar și gândirea este convențională — afirmă Dürkheim, formulare abstractă degață: ceoace am din social și ceoace nu este cunoaștere individuală, proprie, auro-rala).

Domnul Șerban Cioculescu vorbește de o relativitate a facitului și a difi-cilului (a difi-cilului de înțeles): „pen-tru inițiat nu există hermetism“. Și „exi-stă o facilitate a specimenului poetic raportat la cititorul de poezie mediu, și alta prin raportare la cititorul inițiat“, fără să știe că cititorul mediu este o noțiune tot așa de relativă ca poezia facilă în sensul acordat de d-sa. II „sfi-zed“, — ca să-i adopt ticul, — să-mi facă o precizie ierarhică a inițierii și a perfectibilității lectorilor. Cine este analfabet nu pricepe nici abecedarul: deci abecedarul este un lucru difi-cil. Într-adevăr, îl rămâne sigur hermetic pentru cine nu știe să citească. Există o treaptă de lector cari abia îl descifrează pe Vasile Militaru și alții pentru cari Ion Minulescu constituie filozofia filozofilor.

Nimeni dintre criticii români de oa-recare altitudine nu se gândește să numească pe Minulescu „prin raportare la cititorul mediu neinițiat“ poet difi-cil.

E deci necesară și posibilă pentru o determinare a valorilor, o fixitate a noțiunii de facil. Fixitate care există, — deși nu vreți s'o spuneți, — și pen-tru d-voastră ca la ceilalți critici ro-mâni.

Domnul Șerban Cioculescu se anga-jează să-mi demonstreze, prin analize literare, că toți poezii sunt faciti: în limbajul domniei-sale aceasta vrea să însemne că îi înțelege. Sper că un critic ca dânsul are să isbutească să arate că poate să rezume și să priceapă pe poezii pe care îi critică.

Deocamdată, începând cu Valéry fac-e mici erori de calificare, și crede că versul lui Valéry: *Soleil, soleil! j'aime éblouant!* e un vers retoric, desprins dintr'un tot descurșiv. În realitate, atât versuri retorice:

*Intreagă, liniștită, solitară
Rece, fragilă, nouă, virginală*

În versul lui Valéry adjectivul „é-clatante“ acordă o valoare concretă, plastică, abstractului „faute“: cele două versuri românești citate, rămân abstrac-te. Pentru că un vers poate să fie exclama-tiv fără să fie și retoric. D-nul Șerban Cioculescu confundă semnul de exclamație grafic cu retorismul de na-tură o formulare în abstract este retorică, adică o idee generală nera-portată la individ fără să capete un caracter necesar concret: pentru că po-zicia care este (ca să-l citez și eu pe Valéry) „desvoltarea unei exclamații“ se află după o veche formulă, poate încă valabilă, la limita extremă care aliază particularul cu generalul.

O problematică filozofică își poate afla o justificare estetică (transplan-tându-se depe planul prozei pe planul poeziei) întrucât capătă un conținut a-ctiv întrucât e cuprins în drama interio-riară și particulară a unui individ și a unui moment; astfel:

Debout dans l'ère successive!
Dar:

Poate că este ceasul de vreme ce scoboară

rămâne deliberativ și abstract fără să dobândească acel caracter de particula-ritate în ciuda pronumelui posesiv care aici nu are decât o semnificație gra-fică. Și eu cred, ca d-nul Cioculescu desigur, că ideea nu are o valoare prin sine când e transpusă pe planul estetic, căci după cum o spune Valéry (ca să-i fac plăcere d-lui Cioculescu): „Le sujet d'un poème, lui est aussi étranger et aussi important que l'est à un homme son nom“.

Întrucât subiectul acoperă, sau este acoperit de desfășurarea lirică, este desigur o problemă de dozaj pe care,

în studiul meu am încercat să o rezolv.

Domnul Șerban Cioculescu afirmă că opiniile mele sunt identice cu ale lui Arghezi, și expuse de acesta în *Linia dreaptă* din 1904. Revistele de dina-ainte de războiu se imprunută, la Aca-demie, foarte greu. Așa că nu am putut proceda încă la o verificare. Dar nu cred ce-mi spune d-nul Cioculescu. Nu cred pur și simplu. Am motivele mele. Dacă d-nul Cioculescu stăruie să le afle, — poate că am să i le spun.

Dar, chiar dacă teoriile lui Arghezi ar fi bune „ca ale mele“ sau ca „ale noastre“, (asta pare a o spune d-nul Cioculescu, — nu eu) nu ar fi nimic probant, întrucât e un mare pas dela intenționalitate la realizare. Concepția despre poezie poate fi diferită sau neacoperită de realizare. Și d-nul Cioculescu dă pentru evidențierea tezei mele, un exemplu: pe mine.

EUGEN IONESCU

P.S. — Dar d. Cioculescu, — care dealfel ia drept esențiale unele for-mulari de-ale mele secundare sau accesorii, — mărturisește, el însuși, că nu a răspuns definitiv și întreg obiec-țiilor cuprinse în studiul meu.

Afirmă, apoi, — fără ajutorul, de data aceasta, al lui Paul Valéry, — că există și a arătat, o descreștere suc-cesivă a manierei retorice“ la Arghezi: lucrul acesta l'am făcut și eu, — cău-tând să demonstreze „friabilitatea“ ma-nierei noi: plastica exterioră.

D. Ș. Cioculescu îmi mai cere să-i arăt, — cu textele pe două coloane, — „întrucât seamănă“ Arghezi cu po-zii pe care i-am numit (Floarea de Foc, — No. 4). Să-mi arate, D-sa, în-trucât nu seamănă. Dar, — pentru morală literară — am să îndeplinesc, curând, și această probă.

E. I.

*) Vezi „Vremea“ din 5 Martie 1932.

LOGOS ȘI EROS

(Continuare din pag. I-a)

ființa elină, dimpotrivă, cunoașterea e în-teleasă cu o adăncire în ființă, ca un contact direct cu aceia ce este cu acel „o ontoș on“, ca o depășire a aparențelor în-șelătoare, spre a lua contact plinătatea neschimbătoare a lucrurilor care sunt cu adevărat.

În consecință, în tipul indian, iubirea înțeleasă ca un instrument al cunoașterii eliberare, va fi un instrument de depășire, de trecere peste sine, de nimicire a eului propriu și de contopire în suferință în toți; în vreme ce în tipul elin, va fi dimpotrivă, un suspin după plinătate, un avânt al celui ce se află în lipsa, către aceia ce i-ar putea aduce îndestularea, plinătatea. Astfel, iubirii înțeleasă ca univ-ersală mila la indienii, dar mila înțeleasă nu ca dragoste de altul, ci ca povară a existenței individuate despărțită de întreg; îi corespunde în tipul grec, acel eros pla-tonic, care e fiul Peniei: sărăcia și a lui Poros: rege, abundență.

Fiecare din aceste două tipuri se regă-sește în metafizica răsăriteană a creștinis-mului. Cel dintâi tip, tipul indic, stă ca o presupunere fundamentală la temelii întregii vieți ascetice din Răsărit, pentru care, dragostea, spre deosebire de Apus unde aceea are funcții negaduite active, nu e decât un mijloc de desrobire, de depășire a tuturor celor de dincoace. Al doilea tip, al filozofiei platonice, se regă-sește, dimpotrivă, în speculația răsăriteană sub forma aceluși suspin universal al firii după mântuire, al acelei nevoi de plinătate, careia vine să-i răspundă darul de sine al lui Dumnezeu: intruparea.

În tipul apusean, în tipul care dimpotrivă, subordonează cunoștința acțiunii, subordona-re atât de pregnantă în formula cunos-cută mai ales dela pozitivisti, dar care e mult mai adâncă și mai veche, înfiptă în inima întregului Apus: „A ști pentru a prevedea, a prevedea pentru a putea“, am putea deasemenea distinge două sub-tipuri.

Un prim tip pe care l'am putea numi moralist, și un tip mistic. În tipul mistic apusean, aceia ce se capătă prin dragoste e intuițiunea existenței, e contactul direct cu existența, pe care intelectul abstract n'o poate da, deoarece îi lipsește intuiți-nea nesfârșitului, simțirea unui lucru frag-mentându-se întotdeauna în, anazia unui gând. Într-un asemenea tip, caracteristic pentru toată mistică autentică apuseană, aceia care răsăriteanul îi pare totdeauna

III

„Eu prin naștere unarțin acelei mi-norității privilegiate care stăpânește Ru-sia, unde așeză și ținta de noblete ducău la toate măritiile. Nu uitați că sunt vecin de moșie și cu fostul mi-nistru al țării, Nicolae Casso și cu fostul mare șambelan al curții și unul din șefii partidului conservator din Ru-sia, Krupenski“, striga d. Stere, în 1921, în parlament, ca să scoată apoi, în evidență că a refuzat, totuși, să se solidarizeze cu oprirările țariste, pre-ferând Siberia, „alături de Lenin și Pilsudski“, în locul avantajelor pe care i le-ar fi oferit clasa din care făcea parte. (Vezi „Partidul național-țără-nesc și cazul Stere“, p. 237). Declara-ția aceasta patetică și grandilocventă a provocat o adâncă impresie asupra auditorilor „bătrânului revoluționar“. Atunci credem că s'a convins d. Stere de eficacitatea și infailibilitatea melo-diei sentimentale și s'a decis s'o între-buineze întotdeauna când, constrâns să se justifice, nu mai vede altă scapare.

Tema generală a celui de-al doilea volum din „În preajma revoluției“ nu este decât o simplă reeditare și des-voaltă a citatului nostru de mai sus, cu scopul ușor de bănuț de a scoate în mod amanunțit în relief eroismul, altruismul, individualismul înăscut, in-teligența și luciditatea d-lui Stere, des-pe care d-sa crede că nu se știe decât foarte puțin și vag. În realitate însă, acest al doilea volum constituie unul dintre cele mai crase cazuri de auto-trădere întâlnit vreodată și ul-timul și cel mai penibil, pentru el, al acestui cabotin politic reformat. Veți vedea acum, urmărind propria lui carte și toate arti-ficiile sale „revoluționare“, în ce constă și în ce a constat mult trâmbitatul sau revoluționarism, care a fost activitatea lui teroristă din sânul partidului „Narodnaia Volia“, pe care de zeci de ani nu uită niciodată să o menționeze, și, în sfârșit, cum s'a făcut de a ajuns „cu mâinile în lan-“

țuri în Siberia“. Veți vedea, în același timp, sub adevăratul lor aspect „radica-lismul“, „tenacitatea“ și „eroismul“, pe care cabotul și le striga la toate răspântiile și cum, cu ajutorul elemen-țelor pe care el, bietul, le prezintă bine dozate ca să se pună într'o lu-mină favorabilă, corespunzătoare mi-tului care s'a creat în jurul lui, își distruge complet tot... misterul, în loc să și-l complice, după cum ar fi voit.

Să părăsim, însă odată anticipațiile și să procedăm împreună la demasca-rea lui.

Mama „eroului“ nostru a avut o re-pulsivitate instinctivă și permanentă im-potriva lui, pentru că, de câte ori îl vedea, își reamintea de o aventura galantă pe care o avusese în primii ani ai căsniciei cu un cochet ofițer de husari. În timp ce întreținea această aventură, întâmplarea a făcut să-i moa-ră un copil, faptul care a făcut-o să cadă în misticism, superstiții și rigidi-tate morală, ajungând organul de con-trol al județului Soroca. (Un frecvent și banal caz de conștiință, după cum vedeți, într'u nimic caracteristic și con-clusiv pentru o anumită epocă, care nu face decât să confirme ceoace am spus în numărul trecut). La prima o-cazie, care intervine printr'o boală a „eroului“, mama sa caută să scape de el supunându-se ritualului „vân-zării“ copilului unei țărance, ca să se vindece.

Puiul de barini este acum în promi-scuitate cu mușcici și cu puii de mu-șcici. Să nu credeți, însă, că mediul său și străin în care este transplantat viitorul revoluționar“, îl face poate conștient asupra realităților sociale. Asta numai se enunță, de circumstanță, la pagina 13: „Toată copilăria lui fiind învâluită în atmosfera luptelor și a preocupărilor inspirate de reforma a-grară, toate celele sufletului său au fost saturate de această atmosferă“. Dar, întocmai ca și Tolstoi și toți

narodnicii, d. Stere transformă, în tot cursul romanului, conflictul social în-tr-unul moral, dintr'un viciu nativ, a cărui explicație o vom da ceva mai departe. Suferința proprie de a fi îndepărtat persecutat și urât de mama sa, îl face pe „eroului“ de mai târziu să poată recepționa și „înțelege“ durerile și suferințele altora, nu o clară pătrun-dere a situației sociale, cum ar voi să lase a se crede d. Stere. Sub sem-nul acestei suferinți din copilărie s'a desvoltat toată viața de mai târziu a d-lui Stere și s'ar putea spune că tot ea este și aceia care l-a covârșit, l-a dezorientat și care i-a restrâns pentru totdeauna câmpul de observație, posibi-litățile de înțelegere și mijloacele de realizare. D. Stere nu va înțelege, din cauza aceasta, niciodată, nimic din via-ța socială, din adevăratele suferințe și aspirații ale claselor de jos, iar soluțiile pe care le va propune vor fi întotdeauna paradoxale, fanteziste și irealizabile. Amintiți-vă, numai puțin de celebrul *poporanism* fallimentar, ad-optat dela ruși și imbibat apoi cu principii constituționaliste engleze pro-gresiste. Formula aceasta se distruge, evident, singur și își găsește, (după cum am văzut), explicația plauzibilă, dar condamnatore, în același timp, în „În preajma revoluției“.

Să trecem însă, mai departe. După câți-va ani de copilărie agitată, (pe care d. Stere caută cu orice preț, dar iarăși inutil, să o dovedească ca ieșind din comun) i se angajează micul nostru „revoluționar“ un profesor, în persoana unui tânăr nihilist care va căuta „să-i altoiască pe un trunchiu boeresc sentimente omenești“ (p. 51), adică să-i mărească și mai mult con-fuzia și, fatal, să-i provoace mai multe repercusiuni în viitor, când va pleca să-i continue studiile la Chișinău. Cer-tându-se, aci, violent cu un frate al său și fiind, din această cauză, din nou gonit de mama lui, d. Stere de-vine, la unsprezece ani, „revoluționar“, iar romanul său transformă, de data aceasta, problema morală într'una so-cială, numai ca să-l iasă cât mai bine în evidență altruismul și puterea de renunțare pe care și le striga și în parlament: „nu s'a putut solidariza cu oprirările țariste, etc., etc.“

Acți se termină prima parte, foarte instructivă și utilă pentru noi, a copilă-rii și adolescenței lui C. Stere, in-titulată „zorile“. Chiar și numai prin ea toată activitatea ulterioară a „ero-lui“ devine, deodată, clară și bine de-terminată. Acest incorrigibil cabotin este un produs al confuziilor a căror victi-mă a fost, după cum am văzut, din cea mai fragedă copilărie. Mai este,

ALFONS ADANIA

gostea noastră sunt proecții ale propriului nostru eu, în zarea propriilor sale producții, sau dacă ajung efectiv dincolo de noi până la celălalt? O alte cuvinte întrebarea car-dinală dacă cu toate aceste căi de depășire ce ne stau la îndemână suntem sortiți să rămânem închiși în noi sau să ne întregim în celălalt? Întrebarea dacă cunoașterea noastră și dragostea noastră fiind ceiaște sunt, pot totuși în anume im-prejurări să treacă dincolo de noi? Arăta-rea împrejurărilor în care această trecere o cu puțință: mișcarea Celuilalt înspre noi, intruparea; arătarea a cine este Celălalt și a felului în care se petrece această mișcare către noi; arătarea prin analogie a felului în care, dincolo, la El, Eros și Logos se imbină, nefiind unul și altul decât firea și făptuirea unuia și aceluiași chip; ară-tarea cum ori și ce teorie a cunoașterii creștine și ori și ce teorie morală a acțiunii creștinești, își iau rădăcinile și se referă în chip indiscutabil la intrupare; arătarea apoi a cauzelor pentru care și dragostea și cunoștința noastră, deși închid în ele ase-mănarea aceluși chip, sunt sparte, întune-cate, neputincioase și potrivnice una alteia; urcarea până la păcat, și descoperirea dra-murilor care duc simultan către cunoașterea adevărată și către dragostea cu roadă, în biserică; sunt întrebări care ar cere fiecare o desvoltare de sine stătătoare, cea ce nu poate fi. Și totuși, nici una din ele nu poate fi lăsată la o parte, pentru că nesocotirea lor ar face însăși sensul problemei ineinteligibil. Ne e sarcina cu mult ușurată, prin aceia că ceia mai mare parte din problemele acestea care le vom des-volta aci nu sunt probleme de laborator ci din acelea cu care fiecare se întâlnește în clipele sale adânci din viață și ce atare este îndeajuns de pregătit să le în-țealegă.

MIRCEA M. VULCANESCU

IN CALEA REVOLUȚIEI

(Continuarea din pag. I-a)

dea cu alt prilej îndeaproape, deocam-dată să observăm, însă, procentul de erzie creștină pe care dintre toate popoarele moderne ortodoxe, numai cel rus îl fur-nizează. La asta adaugă acel simțământ mesianic pe care rusul îl are despre sine ca popor, și tendința care stau la baza întregii slavofilii și a panslavismului, ca și în sufletul dostoevskian. Mai puneți a-lătura, în corelație, gestul unui Vladimir Soloviev, de tentativa română și veți în-țelege de ce cele două valuri revoluționare ale ultimelor două secole își au răspuns în revoluția comunistă a secolului nostru. Internaționala I și II-a, rodesc astăzi în cea de-a treia.

Marxismul este interesant metafizicește și direct spiritualcește, e este împrorpiu în plan politic oricarei posibilități crea-toare, după cum glosează pe drept sindi-calistii francezi. Este aberativ în poli-tică. Căci eliminând din același plan, întău manifestările politice și spirituale, gestul politic necesar acelei evoluții so-

cială pe care social-democrații o vizează și așteaptă, este imposibil. Dar această negare a spiritului în metafizica marxistă, este mai feroasă decâtuciderea omului istoric, cum o practică din 1918 comu-nismul bolșevic.

Iată de ce cu lozincă lui Marx: „Lu-crătorii n'au patrie“ sau adaptarea unui Hervé: „ubi bene, ibi patria“, masele dezertează social-democrația tocmai în momentul când societatea socialistă pare că se apropie pământului. O singură che-mare la ordine și jertfă pentru idealul complex al națiunii și așteptata schimbare se îndeplătează în perspectiva istorică, ca o fata morgana. Vechiul ideal naționalist e mai plin de valori, mai complex și mai concret decât idealitatea marxistă. Lipsa unui primat spiritual și politic pe care viziunea marxistă o include oricând, dar mai ales în momentul când faptul social socialist este pe punctul să pro-moveze în actualitate, este definitivă con-damnare politică a social-democrației. Ast-

fel, marxismul cuprinde sistematic și e-sențial sileși imposibilitatea de a se rea-liza istoric.

Rădăcinile marxismului în idealismul lo-gic al lui Hegel, explică de ce doctrina, care pare însăși realitatea în momentele decisive ale realității, este contrazisă de aceasta. Nimic din lumea sistemelor fi-lozofice nu seamănă mai mult cu un perpuhu mobil, decât panlogismul, această metodică escamotare a difi-cultăților gân-dului. Ca să poți gândi coerent realitatea într'o structură hegeliană, trebuie însă să suprimi nu mai puțin de trei din cele patru principii universale și necesare ale conceptelor: identitatea, ca fiind un ade-văr abstract, sterp, mort; iar contradicția și terțul exclus, ca fiind false, căci tocmai contradicția, opoziția arată viața. În chi-plu acesta, credea Hegel că atunci când gândim existența, existența gândeste în noi.

Să nu uităm însă, că toată dialectica hegeliană stă întemeiată într'o structură gânditoare, care aruncând identitatea și celelalte, păstrează totuși al patrulea prin-cipiu: rațiunea suficientă.

Aceasta se întâmplă într'o viziune pan-teista a lumii; Marx aruncă realitatea

oricăru Dumnezeu și iată-ne scoborîți di-rect în „interpretarea materialistă a isto-riei“.

Organizația economică este forța subia-entă a oricărei societăți, astfel există o cauzalitate socială și anume de ordin pur economic. Cauzalitate care, văzută fiind natura realității ce o constituie, apare sistematic drept un determinism social-econ-omic. Dacă voii să aveți cheia istoriei, înțelegeți că modul de producție determi-nă și provoacă totul. Apoi împrăbișarea ma-șinei care va aduce fericirea umanității.

Nu mai că, spre a accepta marxismul, ar trebui să lepădam o structură gân-ditoare, o atitudine spirituală și o știință o societății, cari ne sunt proprii și cari se opun. De pildă, noi nu putem gândi decât pe principiul identității și-al contra-dicției. Tot așa cum nu putem renunța la căutarea și trăirea lui Dumnezeu. Sen-sul vieții noastre este teocentric, iar for-mula spirituală nu poate fi decât teistă sau panenteistă: suntem creștini și ur-mători lui Hristos, cu toții. În sfârșit, datele sociologiei pe care o astfel de structură o presupune, o poate întreprinde și promova, conduc la o totul altă vi-ziune a socialului, decât ritmul tripartit

al dialecticii hegeliano-marxiste. După școala de sociologie românească, această școală ieșită dintre noi, a profesorului D. Gusti, cadrele sociale cuprind patru categorii de manifestări și de valoare: spirituale, economice, juridice și politice. Iar între ele, manifestările nu stau în raport de condiționare, ci sunt corela-tive, după legea paralelismului sociolo-gic. Dar într'o astfel de înțelegere, viața socială apare caracterizată față de natură printr'o conștiință socială și o voință so-cială.

Iar această sociologie românească ex-clude sociologia marxistă, după care, în chip necesar, societatea actuală va ajunge, va deveni, socialistă. Cu toate că unele dintre simptomele acestei deveniri pot să se petreacă așa cum o arată critica mar-xistă: concentrarea producției în întreprinderi din ce în ce mai mari; acu-mularea capitalului în câteva mâini; so-cializarea mijloacelor de producție; creș-terea mizeriei proletariatului; crizele eco-nomice și morala din ce în ce mai acute.

Spunem: unele dintre simptome, pen-tru că toată critica marxistă este inte-meleată în adevăr. Iată revisionismul, care o contrazice pe temelii de observație îme-

diată socială. Bernstein observă că în-treprinderile mari nu înghit pe cele mici, așa cum indică critica marxistă, dimpotrivă: în producția agricolă, de pildă, cele mici cresc în număr. Faptul se întâmplă la sfârșitul secolului trecut, în țara so-cialismului, în Germania și se întâmplă până azi încontinuu la noi, etc., etc.

De unde, concluzia revisionismului: că nu există o necesitate a evoluției în spre societatea socialistă, ci este nevoie spre a o atinge de o revoluție voită și condusă. Dar acest deziderat vadește irealitatea rea-lismului marxist, introducând drept condiții necesare ale ajungerii la societatea so-cialistă, conștiința și voința socială. Sub un-gliul acesta de vedere însă, credința lui Marx, că mizeria va crește până ce „ex-propriarii vor expropria pe expropriații“, apare cu totul altfel întemeiată, de cum o arată marxismul. În așa fel, încât se poate întâmpla, DAR se poate să nu se întâmple.

Asta, pentru că realitățile sociale sunt mai complexe decât ar permite o formulă determinist-economică. Și e mult mai bine și neasemănat mai frumos.

PAUL COSTIN DELEANU

Trei vorbe pentru cei bătrâni din vremea mea

LIBERTATE

In anul una mie nouă sute trei, Sau anul una mie ori și câte vrei, Trăia pe malul Dunării, la Severin, Un băiat tânăr, bun și anodin.

FRATERNITATE

Mai mare ești ca muntele Sinai, Nevasă mare și copii mari, ai. Avera ta e mare. Ai comori. Și locuiești într'un zgârie-nori.

Cu patru ani în urmă, s'a născut Pe-un deal moldovenesc, lângă Săscuț, Un alt băiat, cu ochi albaștri, mic, Atât de mic, încât părea nimic.

La dreapta ta'n oraș, proprietar Pe-un petecel de loc, stă un brânzar. Pitic, averea lui toată-i o pânză; Și drept copil are-un zgârie-brânză.

Și a trecut timpul. Acești doi băieți Îmbătrânind, au prins la cap sticleți Și-au hotărât să se strămute 'n lună.

Când vine să îți ceară un dinar, Îi dai de nas și-l bagi în buzunar. Apoi îi dai un bobărnac și tact.

Și-au tras în cap un glonte de pistol. În buzunar, li s'a găsit un pol. Trei ași de pică, un dop și-o alună.

De-al tău gest amical încurajat, Se urcă 'n cap, strigând pițigăiat: — Bonjur, iubite frate! Ce mai faci?

Nu vezi trecând prin etapele Melic la Olimpiadă?

EGALITATE

Făgăduind ce nu putea (să dai), Poate că om cinstit tu te credea: Dar când ai dat ce n'ai făgăduit, Ți-ai zis, desigur: Sunt un om cinstit!

Acum, când mulți îți cer, și îl refuzi, Te faci că păsările lor n'auzi; Dar când i-azi la alții protestând, Răspunzi: I-am prins de-atâtea ori cerând?

Cândoarea ta de dobitoc solid, Ți-o pierzi pe două vedre de lichid. Bei mai solid! Devii din nou... candid.

Iar cel ce te privește suspină trist La aerul tău grav de arivist, Insimuând: Nu mă vedeți? Sunt Hrist! VASILE CUMARENCO

Eri am făcut sinteza floacului într'un borcan cărămiziu și unsuros, în care corpii se combinau pe dos.

Iar eu mă combinam cu ei în pasta fără formă în care se petreceau reacțiunile neobicnitate.

Le urmăream atent.

Vedeam atomii năvălind cum improșcau gălăgioși cu lumi de floacuri gogoloate de lumini usturătoare, săltând electric în delir.

Ele pătrundeau în mine, 'n gând și 'n trup.

Și trupul meu era un reactiv acid puternic.

Și gândul meu era o bază nestabilă.

Iar din împreunarea lor pe calea vântului, năștea sarea pământului dintr'o formulă complicată, care pân' a ajuns a fi aflată, a uscat creierii 'ndrăzneților cercetători, dar care nu se va mai pierde niciodată pentru că este o poveste minunată.

Vântul nimicului strica mereu formula,

Și floacurile nu erau în coeziune:

nicl fizică, nici metafizică, nici logică, nici ontologică, nici etjetera...

Nimic de acest fel nu era 'n oală, Căci oala era goală.

Iar eu am mărât ciudat neoputând clasifica pentru că 'n oală era totuși un ceva.

Cuprins de floacuri am răs un ceas.

Și ce-am descoperit, nu vă mai spun de cât că nu sunt azi mai bun, nici mai nebul, nebul ca orișicare care nu a făcut sinteza floacului într'un borcan cărămiziu și unsuros în care corpii se combinau pe dos.

MARINCU SAVELEUC.

Litanie

Cad neliniștite ca pietre în văgăuni,

Se 'nchiagă depărtarea în ochi ca un apus;

Câte mărgele ai cules azi din minciună?

Cărbuni, căfi, din jarul cerurilor — sus?..

Sunt atâtea mări care-asteaptă la fund;

Fiecare piatră un geamăt resemnat,

Oglizile de apă cu tăceri, care ascund

Urlele de epilog al unui inecat...

Din nopți, câtă foame pe degete pumn,

Și derală — strânsă — ca în noroi, lumini,

Reptile reci cu mersul prin mister și ireal,

În fiecă verigă, pornită, să te închini.

S'a smuls imbococită din așteptări o stea...

Și mersul rupt în coaste, n'a mai durut așa?..

O suflete, cu talpa rănită pe-orice prund,

Dă-mi inima în simbol, că 'n sânge s'o inund.

DAN PETRAȘINCU.

Curs

Metal pal, vitreg inserării Desfășura luna — deșartă, În mireanul ochiului al pasării.

Lin calvar florilor de poartă Broboada viitorilor crini Prin frunzișul dănuind roua...

Souratelor toate lumini, Urzesc un clin spre zi a-doua.

BARBU BREZIANU.

Basn cu inelul Saturnului

Arătare la punctul cardinal peste turn: Taube, sora de plângeri, deslușește cum cercul de foc din domeniul Saturn, curge pe degetul lung, dumnezeiește.

În Apol, o pasăre de fum s'a rotit în privire: clasa socială mic-burgheză; Ciocănierea violentă a 2 forțe contrarii — aristocrația și proletariat — i-a dat o formă curioasă, dar bine definită, i-a amortizat conștiința clară de clasă. Pentru d-sa nu există clasă socială propriu zisă, cu toate desmiștirile și protestările sale, ci numai o eranie de valoare și capacitate personală. Dacă d-sa este un om talentat și mai ales dacă i se frânge inima că „O agitație și o nebulie (care dătină așezările serioase și solide)..." desigur va urca triumfal scara onorurilor sociale, iar dacă fratele său dispune de „o individualitate insușită și inuită", va rugina la Doțana. Singurul lux pe care și-l permite, plăcinta dominicală, este un scepticism cu emfază prudhommană și, trasăura personală, o obsesie de moarte. „O Moarte!", „Moarte" (cu ghilimele vă rog).

Taube, logodnica de plângere astrală a încetat cu ochii scurși în sineală.

LIVIU DELEANU.

Retrospectiv

În camera gândului cu nori de piatră și glod. Mi-am plimbat hărburile pe trup de fecioară — Buricele degetelor sficiuau și zvăcneau — plod — Zumzând sters — cum coarde vechi de vioară, Mi-am tamponat sufletul cu vedenii de început Și mi-am cântat: imaginile prin colbul ochilor ca 'n oglinzi Am urlat — fals — cuvinte cu glas de gând prefăcut Și am dospit între mâini inimile pe care le vinzi.

CONST. ȘTEFAN VOICULESCU.

Oi

Lungă-i calea prin pelin, lungă, lin, largă, lin; oile și-alungă lin, alungă lin, aleargă lin.

Vine 'n vale după dâmb, bubă 'n dudă, dudă 'n bubă; și-un carămb îl calcă strâmb, bubă 'n bubă, bubă 'n drămb.

Pe loc, lacul când să treacă, se pleacă de leac o leacă. Se apleacă o leacă 'n lac, se pleacă, se plac și tac. De olac, în lac, o leacă, tac, se plac, pe urmă pleacă.

Lasă 'n urmă drum de fum, scrum în drum și vântul scurmă. Și când vântul scurmă 'n urmă scrumul, drumul, fumul, turma curmă fără urmă.

MERICIA URLEA

Aritmie

Eri am făcut sinteza floacului într'un borcan cărămiziu și unsuros, în care corpii se combinau pe dos.

Iar eu mă combinam cu ei în pasta fără formă în care se petreceau reacțiunile neobicnitate.

Le urmăream atent.

Vedeam atomii năvălind cum improșcau gălăgioși cu lumi de floacuri gogoloate de lumini usturătoare, săltând electric în delir.

Ele pătrundeau în mine, 'n gând și 'n trup.

Și trupul meu era un reactiv acid puternic.

Și gândul meu era o bază nestabilă.

Iar din împreunarea lor pe calea vântului, năștea sarea pământului dintr'o formulă complicată, care pân' a ajuns a fi aflată, a uscat creierii 'ndrăzneților cercetători, dar care nu se va mai pierde niciodată pentru că este o poveste minunată.

Vântul nimicului strica mereu formula,

Și floacurile nu erau în coeziune:

nicl fizică, nici metafizică, nici logică, nici ontologică, nici etjetera...

Nimic de acest fel nu era 'n oală, Căci oala era goală.

Iar eu am mărât ciudat neoputând clasifica pentru că 'n oală era totuși un ceva.

Cuprins de floacuri am răs un ceas.

Și ce-am descoperit, nu vă mai spun de cât că nu sunt azi mai bun, nici mai nebul, nebul ca orișicare care nu a făcut sinteza floacului într'un borcan cărămiziu și unsuros în care corpii se combinau pe dos.

MARINCU SAVELEUC.

Litanie

Cad neliniștite ca pietre în văgăuni,

Se 'nchiagă depărtarea în ochi ca un apus;

Câte mărgele ai cules azi din minciună?

Cărbuni, căfi, din jarul cerurilor — sus?..

Sunt atâtea mări care-asteaptă la fund;

Fiecare piatră un geamăt resemnat,

Oglizile de apă cu tăceri, care ascund

Urlele de epilog al unui inecat...

Din nopți, câtă foame pe degete pumn,

Și derală — strânsă — ca în noroi, lumini,

Reptile reci cu mersul prin mister și ireal,

În fiecă verigă, pornită, să te închini.

S'a smuls imbococită din așteptări o stea...

Și mersul rupt în coaste, n'a mai durut așa?..

O suflete, cu talpa rănită pe-orice prund,

Dă-mi inima în simbol, că 'n sânge s'o inund.

DAN PETRAȘINCU.

IN JURUL UNOR CONFUZII

Rainer Maria Rilke

Din cartea de vis

Visul al douăzecișaselea

Arșavir Aterian a zămisit un articol „Comuniștii și moartea individului”. Dar bobocul gândirii sale nu i s'a cocoloșit în pumni după cum d-sa s'ar fi așteptat. Oul a plesnit. Bobocul a scos capul printr'o crăpătură și a murit. A murit de galbinare. Se contaminase în momentul concepției.

Deși nu avem predilecții veterinare, am procedat amănunțit la studiul anatomic al insulei Arșavir-junior. Imperativ salubritate culturală și socială. De altfel d-sa mărturisise, din sinceritate sau stângăcie, că nu s'ar fi aventurat, fiindcă: „E desigur mai înțelept să nu discuți”, totuși o face „pentru că așa e obiceiul”. Noi am fi preferat ca dl. Ar. Aterian să fi rămas un „înțelept”, dar, după propria-i mărturisire, s'a confirmat unui obicei al pământului. Noi îi răspundem pentru a-l ruga să renunțe la acest conformism cretin.

Pe aproape 3 coloane de revistă în folio, atacă o problemă pe care o intitulează fără sens, absurd „Comuniștii și moartea individului”. Relația comunist identic individ este evidentă, fără ca reciproca să fie adevărată. Înlocuind termenii prin echivalenții lor, titlul devine „Indivizii și moartea individului” sau „Comuniștii și moartea cărei categorii de indivizi? A celor cari sunt sau a celor cari nu sunt comuniști? S'a gândit dl. Ar. Aterian să pună în evidență contradicțiile comuniștilor, cari preconiștând distrugerea individului, n'ar preconiza, în fond, decât distrugerea lor? Ar fi fost singura esire logică a titlului.

Dar să vedem în ce măsură reușește. Dl. Ar. Aterian începe prin constatarea: „Colectivizării se multiplică și năpădesc casele și ulițele marilor orașe”. Își reamintește apoi că „Acu 30 de ani trebuiau să crezi în știință și să fi pozitivist. Acu 3-4 ani nu ți-ai fi stat rău să îți puțintel mistice... Azi ești deci comunist, adică erou! (un erou sui generis) zile!”

În definitiv pentru autorul nostru, colectivismul, și într'un sens mai restrâns comunismul, nu-i un utopie, ci o nerozie. În aparență nimic de obiectat. Este opinia dl. Ar. Aterian și mentalitatea pașoptistă a căfenelei noastre culturale își impune să i-o respecte tăcând. Noi am fi ignorat cu totul opiniile sale, dacă d-sa s'ar fi limitat să le întindă ca pe un gumelistic de la Fundație la Julieta. Dar articolul se etalează pe 3 coloane și autorul lui e evadat din cadrul intelectual al Căii Victoriei. Cazul devine grav. Câteva întrebări se impun bunului simț din chiar constatările dl. Ar. Aterian.

În primul rând, în ce măsură socială ești azi comunist „Precum căvalerii misterioși cari rătăceau în Evul Mediu din ahtiați de aventura și visai și răvniți de fecioare castelane”?

D-sa confundă pe cei ce putrezesc la Doțana și Jilava cu marxistii diletanți de la Capșa. În al doilea rând s'a mai întrebare același domn, deocum 30 de ani pozitivismul, acum 3-4 ani misticismul — și pentru a localiza — ortodoxismul nu s'au întins cum se întind astăzi comunismul „ca o mollă”? Nu. Dl.

Ar. Aterian cugetă după o rețetă caracteristică mic-burgheză: Este, să scriem tormonul cu tot ce conține al de peiorativ și omagial, un mic-burghez. Și-a încălzit pașii și în covorul opulent și parfumat al mării burgheziei, dar a strâns și laba cu bățaturii a proletariului. Prin născare a fost plasat într'o răscurce. Ciocănierea violentă a 2 forțe contrarii — aristocrația și proletariat — i-a dat o formă curioasă, dar bine definită, i-a amortizat conștiința clară de clasă. Pentru d-sa nu există clasă socială propriu zisă, cu toate desmiștirile și protestările sale, ci numai o eranie de valoare și capacitate personală. Dacă d-sa este un om talentat și mai ales dacă i se frânge inima că „O agitație și o nebulie (care dătină așezările serioase și solide)..." desigur va urca triumfal scara onorurilor sociale, iar dacă fratele său dispune de „o individualitate insușită și inuită", va rugina la Doțana. Singurul lux pe care și-l permite, plăcinta dominicală, este un scepticism cu emfază prudhommană și, trasăura personală, o obsesie de moarte. „O Moarte!", „Moarte" (cu ghilimele vă rog).

Nu mai o mentalitate, specific mic-burgheză, nu deosebete reacțiile diferitelor pățiri sociale în contact cu aceeași idee, același fapt. Numai astfel se explică identifierea comunismului cu palavrăgeala capșistă. Si prin optica categoriei sale sociale, dl. Ar. Aterian se lansează în miezul problemei și afirmă sentențios: „Bolșevismul este în primul rând o revoluție economică. Cu alte cuvinte o revoluție a burții... Problema economică poate fi într'un fel sau altul soluționată provizoriu fără ca metafizicele să facem macar un pas înainte”. Eil așa!

Bolșevismul înseamnă în primul rând... dar în al doilea rând? Încă odată untelemmul a alunecat pe apă. Bolșevismul în al II-lea rând înseamnă revoluție socială. Desvoltarea după un criteriu socialist, la maximum a mășinismului, suprimarea actualului raport dintre capital și muncă, suprimarea diferenței dintre sat și oraș prin nivelare tehnică. Sunt elemente de ordin economic, implicit recunoscute de dl. Ar. Aterian prin prima sa propozițiune. Corolarul social al revoluției economice nu poate fi decât o configurație nouă a societății nouă a societății umane; prin urmare, un mediu imedit, condițiuni noi de cercetări științifice, de speculații filozofice, condiții și material nou de plămădeală artistică.

Cât despre pasul metafizic, constatăm că dl. Ar. Aterian șarjează într'un domeniu de studiu extrem de vast ca într'o grădiniță cu castravați. Mărturisim că-l urmărim cu multă prudență și mai ales modestie. Ce înțelege prin metafizică? „Antărziere pe căi abisale”? Preocupări de suprasensibil și supranatural? Atunci metafizica se reduce la o poemă, la o lirică și nu face nici pași înainte nici înapoi. Este absurd a compara arta și mai ales efuziunile lirice din epoci istorice diferite cu intențiuni de clasificare scoliativă.

Dar crede „individul” nostru în obiectul metafizic este esența lucrurilor, realitatea absolută a lucrurilor? Atunci îi aducem la cunoștință că astăzi metafizica nu se știește să apleze la disciplinele pozitive. Mai la vale spicuim: „Credeți-mă pe cuvânt! Indivizii mor, dar individul nu moare. Un adevăr elementar și banal spune că nu poate fiinta colectivitate fără individ”. De 2 ori inutil cuvântul d-lui Ar. Aterian. 1. Fiindcă nu este o somitate și ca atare nu poate invoca un argument de autoritate. 2. Fiindcă oamenii de bun simț — inclusiv comuniștii — știu că nu poate fiinta colectivitate fără individ. „Credeți că este posibil a face dintr'un om, confecționat, așa cum e, de truda formidabilă a atător veacuri, un om nou, prevăzută cu mobilități sufletești noi, cu altă conformație spirituală și fizică (!?)”. Da! Comuniștii cred într'un om nou, cu altă conformație spirituală (și „fizică” a adăugat același „individ”). Istoria probează cu prisosință existența reală a diferite tipuri de oameni aparținând a civilizații și epoci istorice diferite. Prin urmare absurd se condamnă a priori, apariția în arena istoriei a unui om nou. Asupra individului, adică asupra insului privit singular în speța sa biologică, cu calitățile sale distinctive, se grefează o conștiință individuală — personalitatea. Individ și personalitate alcătuiesc un om. Dar pentru dl. Ar. Aterian, individ, personalitate, individualism este tot o ciorbă. De aci și comicul titlului său. Dacă conceptul de individ presupune izolarea insului în cadrul speței sale biologice, conceptul de personalitate, din contră, presupune raporturi între individ și restul semenilor săi. Așa fiind nouă ni se pare pueril conceptul autorului amuzantului articol a unui tip imuabil de om. Noi nu pretindem brutal și simplist că o revoluție economică determină prompt un om nou. Nu se poate concepe revoluție economică fără revoluție socială, ceoace presupune o evoluție a conștiinței individuale, care, la rândul său, este determinată de „truda formidabilă a atător veacuri” cum deslătuie de frumos scrie dl. Ar. Aterian. Conceptul bolșevic al omului nou nu exclude ideea de individ, ci îl acceptă așa cum este: un fenomen de viață. Dar în conștiința individuală a omului nou — bolșevic și mai târziu comunist — se reliează caracterul pozitiv al relațiilor sale cu societatea. Aceasta nu au discutat-o nici Marx, nici Lenin și nici Stalin, ci tot „truda formidabilă a atător veacuri”. Numai în și prin societate își satisfac cele mai elementare și imediate nevoi. Când trupul-și este atât de solidă cu omenirea, izolarea sufletească este „o prejudecată o falsificare de literatură”.

Mai este oare o nerozie omul nou — bolșevic? Dece oare „Astăzi chiar

care scoliativă. Dar crede „individul” nostru în obiectul metafizic este esența lucrurilor, realitatea absolută a lucrurilor? Atunci îi aducem la cunoștință că astăzi metafizica nu se știește să apleze la disciplinele pozitive. Mai la vale spicuim: „Credeți-mă pe cuvânt! Indivizii mor, dar individul nu moare. Un adevăr elementar și banal spune că nu poate fiinta colectivitate fără individ”. De 2 ori inutil cuvântul d-lui Ar. Aterian. 1. Fiindcă nu este o somitate și ca atare nu poate invoca un argument de autoritate. 2. Fiindcă oamenii de bun simț — inclusiv comuniștii — știu că nu poate fiinta colectivitate fără individ. „Credeți că este posibil a face dintr'un om, confecționat, așa cum e, de truda formidabilă a atător veacuri, un om nou, prevăzută cu mobilități sufletești noi, cu altă conformație spirituală și fizică (!?)”. Da! Comuniștii cred într'un om nou, cu altă conformație spirituală (și „fizică” a adăugat același „individ”). Istoria probează cu prisosință existența reală a diferite tipuri de oameni aparținând a civilizații și epoci istorice diferite. Prin urmare absurd se condamnă a priori, apariția în arena istoriei a unui om nou. Asupra individului, adică asupra insului privit singular în speța sa biologică, cu calitățile sale distinctive, se grefează o conștiință individuală — personalitatea. Individ și personalitate alcătuiesc un om. Dar pentru dl. Ar. Aterian, individ, personalitate, individualism este tot o ciorbă. De aci și comicul titlului său. Dacă conceptul de individ presupune izolarea insului în cadrul speței sale biologice, conceptul de personalitate, din contră, presupune raporturi între individ și restul semenilor săi. Așa fiind nouă ni se pare pueril conceptul autorului amuzantului articol a unui tip imuabil de om. Noi nu pretindem brutal și simplist că o revoluție economică determină prompt un om nou. Nu se poate concepe revoluție economică fără revoluție socială, ceoace presupune o evoluție a conștiinței individuale, care, la rândul său, este determinată de „truda formidabilă a atător veacuri” cum deslătuie de frumos scrie dl. Ar. Aterian. Conceptul bolșevic al omului nou nu exclude ideea de individ, ci îl acceptă așa cum este: un fenomen de viață. Dar în conștiința individuală a omului nou — bolșevic și mai târziu comunist — se reliează caracterul pozitiv al relațiilor sale cu societatea. Aceasta nu au discutat-o nici Marx, nici Lenin și nici Stalin, ci tot „truda formidabilă a atător veacuri”. Numai în și prin societate își satisfac cele mai elementare și imediate nevoi. Când trupul-și este atât de solidă cu omenirea, izolarea sufletească este „o prejudecată o falsificare de literatură”.

cel mai sigur de sine încercă o nedumirire”? În fața morții, într'adevăr, ne prezentăm „personal”, dar ea nu „individualizează ghemotocul-om, înstrăinându-l” de societate. Spiritualitatea creștină al Evului Mediu, comuniunea în moarte, cum și l-ar explica dl. Arșavir? Cât despre „Les conquérants”, să-l mai citească. În sfârșit d-sa termină afirmând că „Dacă realizezi în tine o sinceritate absolută față de toate (nefalsificată de literatură sau alte prejudecăți) nu se poate să scapi de capcana unei violente de aspre singurătăți”. Uită însă o condiție: ca să realizezi în tine o sinceritate absolută, nu trebuie să fii bolnav de nervi.

cel mai sigur de sine încercă o nedumirire”? În fața morții, într'adevăr, ne prezentăm „personal”, dar ea nu „individualizează ghemotocul-om, înstrăinându-l” de societate. Spiritualitatea creștină al Evului Mediu, comuniunea în moarte, cum și l-ar explica dl. Arșavir? Cât despre „Les conquérants”, să-l mai citească. În sfârșit d-sa termină afirmând că „Dacă realizezi în tine o sinceritate absolută față de toate (nefalsificată de literatură sau alte prejudecăți) nu se poate să scapi de capcana unei violente de aspre singurătăți”. Uită însă o condiție: ca să realizezi în tine o sinceritate absolută, nu trebuie să fii bolnav de nervi.

cel mai sigur de sine încercă o nedumirire”? În fața morții, într'adevăr, ne prezentăm „personal”, dar ea nu „individualizează ghemotocul-om, înstrăinându-l” de societate. Spiritualitatea creștină al Evului Mediu, comuniunea în moarte, cum și l-ar explica dl. Arșavir? Cât despre „Les conquérants”, să-l mai citească. În sfârșit d-sa termină afirmând că „Dacă realizezi în tine o sinceritate absolută față de toate (nefalsificată de literatură sau alte prejudecăți) nu se poate să scapi de capcana unei violente de aspre singurătăți”. Uită însă o condiție: ca să realizezi în tine o sinceritate absolută, nu trebuie să fii bolnav de nervi.

cel mai sigur de sine încercă o nedumirire”? În fața morții, într'adevăr, ne prezentăm „personal”, dar ea nu „individualizează ghemotocul-om, înstrăinându-l” de societate. Spiritualitatea creștină al Evului Mediu, comuniunea în moarte, cum și l-ar explica dl. Arșavir? Cât despre „Les conquérants”, să-l mai citească. În sfârșit d-sa termină afirmând că „Dacă realizezi în tine o sinceritate absolută față de toate (nefalsificată de literatură sau alte prejudecăți) nu se poate să scapi de capcana unei violente de aspre singurătăți”. Uită însă o condiție: ca să realizezi în tine o sinceritate absolută, nu trebuie să fii bolnav de nervi.

cel mai sigur de sine încercă o nedumirire”? În fața morții, într'adevăr, ne prezentăm „personal”, dar ea nu „individualizează ghemotocul-om, înstrăinându-l” de societate. Spiritualitatea creștină al Evului Mediu, comuniunea în moarte, cum și l-ar explica dl. Arșavir? Cât despre „Les conquérants”, să-l mai citească. În sfârșit d-sa termină afirmând că „Dacă realizezi în tine o sinceritate absolută față de toate (nefalsificată de literatură sau alte prejudecăți) nu se poate să scapi de capcana unei violente de aspre singurătăți”. Uită însă o condiție: ca să realizezi în tine o sinceritate absolută, nu trebuie să fii bolnav de nervi.

University Library Cluj

„Să fie luat de aici și așezat sub un cilindru de sticlă” zise tânăra fată întoarsă către odaia de alături. Apoi intră de tot înăuntru și închise ușa trăgând-o încet după ea. „Claire — zisei — cum te năpădit de simțire, ca tot ce-a fost și altă dată, întocmai; pe atunci trebuia să strigi deasemenea Claire. De data asta însă se desprinsese atât de mult încât ți-ar fi îngăduit să spui totul: cobalt, găfăială, Karausche, — numai asta nu, Claire. Eră fals, era jignitor, era fără înconjur imposibil să spui în clipa asta Claire. Eii imi dădui seama și pricepui deplin că disprețul cu care fata tânără își întoarsese fata dela mine nu avea nimic surprinzător. O auzii pe undeva deschizând un cutăr și o clipă mai târziu stătea cu un lucru de mână la tereastră, o finea în lumină împletindu-i și-l privea cu capul aplecat. Așa, în starea asta, vorbi disprețuitor: „e de neînțeles cum d-ta nu voiai 'o saruți”. Cuvântul îi ajunsese o neoprită zeflemiseală și eu mă mulțumii cu o figură ironică.

Tânăra fată se așeză pe blana lată a geamului, puse lucrul pe un genunchi netezindu-l încet la dreapta și la stânga cu amândouă mâinile. Sub înrăurirea netezirei, sau cum admiram așa părel blond căzând în jos al tinerii fetel, sau Dumnezeu știe cu ce prilej, — bag de seamă că într'adevăr ea e de neînțeles. O uriașă neputință de înțelegere mă cuprindea dintr'o amintire mărunta, văd ochii, ochii măriți ai unui ofticos — și ochii aceia se rugau. Dumnezeule, ce se rugau ochii? „Așa dar n'o se se mai spună multe lucruri despre dânsa pe aci” — zise tânăra fată. Măinile ei se odihneau alătura

cel mai sigur de sine încercă o nedumirire”? În fața morții, într'adevăr, ne prezentăm „personal”, dar ea nu „individualizează ghemotocul-om, înstrăinându-l” de societate. Spiritualitatea creștină al Evului Mediu, comuniunea în moarte, cum și l-ar explica dl. Arșavir? Cât despre „Les conquérants”, să-l mai citească. În sfârșit d-sa termină afirmând că „Dacă realizezi în tine o sinceritate absolută față de toate (nefalsificată de literatură sau alte prejudecăți) nu se poate să scapi de capcana unei violente de aspre singurătăți”. Uită însă o condiție: ca să realizezi în tine o sinceritate absolută, nu trebuie să fii bolnav de nervi.

cel mai sigur de sine încercă o nedumirire”? În fața morții, într'adevăr, ne prezentăm „personal”, dar ea nu

Hronic săptămânal

literatură plastică, teatru, muzică, ideologie, viață socială, fapte

In curând
„EDITURA CULTURA NAȚIONALĂ”
va scoate de sub tipar o nouă carte

PERESSICIUS ITINERAR SENTIMENTAL

completat cu
ALBUMURI * AMORURI * TRADUCERI
și un portret inedit al autorului de
I. ANESTIN

CURIER

Teatrul Municipal pentru copii la periferie

De dragul și grija educației sufletești pentru marele popor al celor mici, se încearcă din patru părți și în tot felul de chipuri, procedee artistice menite să arunce veselie, din care va răsări optimismul necesar zilei de mâine.

Primăria Capitalei, prin Direcția Culturală, condusă activ de d-l Eufem Mihăilescu și cu prețiosul concurs al d-lui Victor Ion Popa, fac să se desfășoare pe scenele ateneelor populare, reprezentanții pentru copii.

Prima reprezentare a avut loc — într-un chip fericit și cu totul neașteptat — la ateneul „Jacob Negruzzi”, pus sub conducerea d-lui avocat Șt. Călin.

Pentru ostirea micilor suflete, zielele de Duminecă sunt adevărate sărbători, cari se cer dorite în toate cartierelor și sunt pildă bună ale unuia dintre puținii primari pe care i-a avut Capitala.

Teatrul de copii la periferie, pe lângă rostul de a împropăta orizonturile celor ce se ridică, îl mai are și pe acela de a grea o altitudine cu mijloace atrăgătoare.

În fața activității celor numiți, binevoim și sperăm alături de ei, rezultatul care se conturează cât mai bine și mai apropiat.

A apărut „România Literară”, Nr. 4, cu colaborarea d-lor: Liviu Rebreanu, I. A. Bassarabescu, Camil Baltazar, Mihail Sebastian, Ion I. Cantacuzino, Emil Guilian și Eugen Ionescu.

Se anunță apariția certă și grăbnică a unor reviste noi:

— „Freamătul vremii” sub direcția d-lui Stanciu Stoian, — și cu colaborarea unor „omnii novi”.

— „Revista universitară”, scoasă de studenții facultății de litere din București și cu asentimentul suprem al d-lui profesor și decan Dim. Gusti.

Apar încontinuu reviste ale liceelor din Capitală și provincie.

Elevii claselor primare, — organizându-se în generație belică, — vor scoate o foaie de polemică ideologică, în care să vorbească de acțiunea nestăpănită și secătuită a „bătrânilor” elevi de liceu.

— Elevii grădinelor de copii prepară apariția unei reviste — dinainte.

Vai, vai, — suntem bătrâni!

În „Rusia Sovietică”, — se pregătește o ediție monumentală și integrală a operii lui Tolstoi.

Această ediție va avea nouăzeci de volume, — dintre cari patruzeci și două se găsesc sub tipar. Munca editorilor va fi, se crede, — terminată abia pe la 1934, dar tipărirea completă încă și mai târziu.

S-au găsit pasagi inediti, — și neintegrate de Tolstoi, — din „Ana Karenin” și „Războiul și pacea”.

S-au mai găsit, — și e foarte prețios, — operele cu conținut vieții și politic, — scrise în ultimii ani ai vieții și nepublicate din pricina cenzurii țariste.

Edițarea va fi dirijată de d. Vladimir Tchertkov, — discipolul și prietenul marelui scriitor rus.

Sovietele care nu se pot arăta favorabile unei largi difuziuni a ideilor anarhiste și pacifiste care formează materia mai ales a ultimelor lucrări — au dat totuși permisiunea să se publice fără nicio omisiune, — ceea ce este o probă de toleranță din partea Sovietelor, — știindu-se că filozofia lui Tolstoi nu are niciun punct comun cu aceea a lui Marx și Lenin.

Toleranța este însă limitată la o ediție de cinci mii de exemplare și probabil rezervate, în majoritate, streinătații.

PATIMA

Credem că toate subiectele își pot afla o justificare estetică: dar cu condiția unei justificări evidente.

Un subiect banal rămâne, dacă nu e realizat, — proză. Dar, — ce este grav, — e că pornografia transpusă ca atare, — fără alchimia nouă a cristalizării estetice, — rămâne pornografie cu cât mai grosolană cu cât capătă o falsă oficialitate și o falsă justificare artistică.

Subiectele scabroase rămân, în deobște, scabroase, patologice și îngroșate în teatru: teatrul nu este o artă a subtilităților psihologice, — ca, de pildă, romanul, — ci o conflictelor vădite, mari, puternice. Ce e dramatic, — devine în teatru mai dramatic. Ce este scabros devine în teatru mai scabros.

Tematica „Palimei”, — pe care d-șoara Ventura o reprezintă, actualmente, pe scene

teatrului său, — ar fi putut fi exploatată numai cu armele de introspecție și cunoaștere ale romanului.

Aici, — scabrosul se etalează gras, — și d-na Ventura nu ne va putea face să credem, că, dacă nu mai are talent, în schimb știe să utilizeze o savantă tehnică de atragere a unui public foarte puțin de gust, dar foarte mult libidinos.

„Ultima rată” se va reprezenta la Teatrul Național, în beneficiul exclusiv al creării unui fond pentru terminarea localului în construcție al „Azilului Elena Doamna”, — pe care îl dirijează d-na E. Grecu.

Inițiativa d-nei directoare, într-o vreme când profesorii nu împrumută duh din duhul școlii, — cheamă aprobările maxime ale tuturor.

Mort sau viu?

Ziarele s-au grăbit să anunțe moartea prematură a scriitorului Basarabeanu, eveniment care a provocat dușoșia manifestată azi printr-un neurolog. În realitate este o simplă retragere în sânul Basarabiei.

Prietelul nostru d-l G. M. Zamfirescu, primește însă:

Dragă Gemi,

„Te surprinde că-ți scriu din Bălți, desigur. Fapt e că m'am stabilit aci de două luni și sper să stau câțiva ani”. Dragostea amicilor învie morții.

Anunțăm apariția așteptatei etici a lui Henri Bergson, intitulată: „Les deux sources de la morale et de la religion” — un volum în 8^o, Felix Alcan, Paris 1932. În numărul viitor vom publica o recenzie dezvoltată.

Tânără și delicată revistă „Bobl”, scrisă de cel mai proaspăt contingent al unei literaturi efervescente, se manifestă cu simpatie pentru noi. Îi urăm o creștere mai mult decât proporțională, cu vârsta.

D-l Marius Bunesco a deschis o expoziție de pictură. Acest Vlaminck al României plastice, își primenește, an de an, formula.

Nu știu cine ne-ar fi suflat: Brevia sed ineptia (Laudabil d. Cioculescu!).

Din abundența de material, — cronica literară a d-lui Eugen Ionescu, despre „Madona cu trandafiri” de d. C. M. Zamfirescu, — apare în număr viitor al revistei noastre.

Artur Enăscu a vagabondat toată iarna călupită care a trecut, îmbrăcat primăvăratec, într-un pardesiu și pantofi caucaziaci.

Societatea Scriitorilor Români, s'a gândit, că e necesar să cheltuiască banii cu îmbrăcarea și îngrijirea unui om, care desigur își va sfârși — bolnav cum e — viața în curând, lucru ce va necesita altă secăuire a bugetului.

Dar viața poeziei Artur Enăscu s'a încapătănat și sălășluisăscă mai departe în epava care a rămas.

Scriitorii din generația lui, împreună cu Societatea Scriitorilor Români, să meargă să ceară și să-i oiere acum în primăvară, când razele soarelui descopăr rupturile și crumeza mizeriei, un culcuș, o haină, o pereche de ghete și asigurarea unei mănăcări zilnice, celui care odată, nu de mult, le-a oferit prânzuri îmbelșugate.

Nu e mult pentru salvarea unei vieți și e datoric care ar trebui să aibă tăria unui jurământ.

Sinistrul acefal M. Sevastos (pe care, dacă ar fi cucoană, l-am crede muza lui Argeșiei), caută să facă zgomet, cu ce nu are, pe scooteala noastră. Deoarece nu-l putem considera decât șurub, nici nu ne gândim să-l răspundem.

Totuși, din dragoste pentru cetitorii de limbă română, îl sfătuim pe Sevastos să-și facă examenul de conștiință. Astfel, în prima seară dela apariția revistei noastre să-și toarne în cap un bidon de benzină și să-i dea foc.

Dacă e, într-adevăr, pasărea Foenix, se va bucura învii de o formă oarecui cuvîntătoare și mai adecvată evului nostru. În caz contrariu, nu e necesar să ne luăm nici-o răspundere.

La moartea lui Aristide Briand

Glasul lui Aristide Briand a anuțit; glasul lui care nu era al oricui: grav, cu rezonanță de orgă și cu un tremur delicat, ca o mângâiere. Cine l-a auzit vreodată, îi păstrează amintirea cum ar păstra pe aceea a unui sunet de vioară veche.

Ajungea până la tribună cu pași mici și rezezi, copleșit de injuriile adversarilor, în mijlocul unei atmosfere ostile. Dela primele cuvinte, o vrajă curioasă se răspânda în sală și un farmec de calitate confuză se exercita asupra fiecăruia din ascultători. Reprezentanții parlamentari ai unui popor sceptic și sentimental, ascultau naiv pe negustorul de iluzii.

Omul, care a personificat pacea, a trecut acum pe lumea cealaltă. Gestul ultim i-a fost tot atât de firesc, pe cât acele ale vieții cotidiene. Mort, va fi așezat pe spate ca oricine, ca dumneața, ca mine, în poziție cuminte de renunțare și de confuziune cu elementele, într-o atitudine de protest discret față de silueta vîndeanului, care a preferat să se odihnească drept.

Briand a fost totuși în viață, un drapel. El, omul tuturor compromisurilor și tranzațiilor politice, a exprimat rînd pe rînd, mai multe idealuri. Tânăr avocat, l-a apărut pe Gustave Hervé, pentru un articol din „La guerre sociale”. În fața barei, socialismul anarhizat își găise trup. Câțiva ani mai târziu, în 1911, același om apăra societatea capitalistă ca un vulgar „briseur de grève”. Ministrul de interne reprimă în sânge răscoala aceluia ce-au voit să tulbure funcțiunile esențiale ale statului. Omul dela Salonic, omul dela Verdun, devine după război, omul dela Locarno, aurgurul cel mai ascultat al Genevei.

Intre pozițiile succesive, antiteza e doar aparentă. Briand a urmat evoluția republicii, rezumându-i calitățile și defectele, contribuind la toate evenimentele mari ale vieții politice franceze, oricâteori simțul politic era indispensabil.

A fost totdeauna un simbol, un simbol viu. În jurul lui s'a organizat un mit, care, crescut, amplificat, a rezumat credința oarbă a masselor galice; cine a cunoscut Franța ultimilor ani, știe cât de amenințătoare, pentru partidele guvernamentale, ar fi fost „o cruciata a păcii”.

În ministerele moderate, încadrat de Maginot și de Tardieu, Briand era un ostatec, garanția că „cealaltă” nu-l vor plimba pe drumurile Franței, să ademenească țărani dela plug și muncitorii din fabrici.

Bretonul dezamăgit a renunțat fără gesturi inutile la perspectivele ce i-se ofereau. „Prea bătrîn, rolul de Savoana al păcii îl era povară. Altfel, dacă ar fi ridicat Franța ca un singur om. Atunci când fura femei și întrîngea legea.

Campaniile cari s'au dus contra lui, au fost fără cruțare. În presă, în parlament, în viața de toate zilele, un om se apropia ca să-i svârle în față cuvîntul de ură. A fost pentru unii și pentru alții: „Briand l'infame”, „la

C. Stere, romancier

(Continuare din pag. II-a)

atunci, vre-o mirare că astăzi face confuzii, intercalări și metamorfoze între planurile și problemele sociale și între conflictele și planurile morale și vice-versa? Nu mai este, desigur, nici-o mirare. Să-l urmărim, totuși, mai departe.

„Eroul” este recomandat de fostul său profesor nihilist unui gazetar basarabean, care are și el la activul său „câțiva ani de deportare. Acesta îi împrumută, trepat-trepat, toată maculatură utopistă poporanistă cu datoria sfîntă a intelectualilor de a lupta pentru emanciparea țărănimii (N. K. Michailowski, Necrasov, Gleb Uspenski, etc., etc.) Va închipuiți însonniile pe care le produce lecturile de mai sus celui care a stat din întâmplare, cățiva ani, printre țărani. Intors acasă, într-o vacanță, el caută să pună în practică aceste idealuri cu ajutorul unei foste tovarășă de jocuri, Ilenuța. „Cu toate insistențele și chiar vehemențele lui Vania, această primă încercare de „poporanism”, a căzut în baltă”, mărturisește d. Stere (p. 131). D-na nu se descurajează și mai încearcă încăodată. A doua tentativă de „poporanism” are un rezultat admirabil. Iată ce spune, în această privință însuși d. Stere: „Sbit de miresmele de grâu copt și de busuioc pe care le respira torsul ei nestăpînit de cămașa albă, ca ridicat de jorje elementare, el se simți prins de vîrtej... Ilenuța culcată pe spinare, cu ochii închiși, zămbea în tăcere”. (p. 286). Magnifică nu, această dublă desvignare poporanistă? Desgustat de lumea de Chișinău (mitocaniile), d. Stere nu s'a simțit atras decât de această fată de țară, pură și nefalsificată, ca să se contopească complex cu spiritul țărănesc, după cum spunea N. K. Michailowski. Aceasta, scenă este adorabilă pentru naivitatea și tâmpenia ei specifică. Pe lângă C. Stere, Nekludov este o figură care merită tot respectul. Văzându-se chemat de acțiunea revoluționară, d. Stere o părăsește pe tânăra țărăncă și se duce la luptă. Cred că începând încă de pe acum să bănuți cam care poate fi na-

crapule illuminée”, le monstre de souplésse”, le maboul du quai d'Orsay”, „celui qui se prend pour Jésus Christ”.

Nici injuria, nici atacul nu l-au descurajat. După o viață de strateg al culoarelor parlamentare, a găsit în suflul său secătuit de nădejdi, izvorul unei speranțe noi. A crezut în ideea păcii, în ideea Europei cu fanatism de vizionar. Adversari cari l-au urmărit permanent cu ură politică, au rămas surprinși de metamorfoză. Hervé, Buré au scris în ultimii ani despre „idealismul” lui Briand!

Pe de altă parte, o întreagă pleiadă de jurnaliști, de scriitori, de snobi, de cucoane frumoase și de iluzionisti candizi, îi constituiau o curte și un stat major. Briand nu se servea însă efectiv de nimeni și de nimic. Ochii lui depășeau contemporanul. Un nou mesianism își întindea aripile. Realitatea europeană trăiește ideologic în Koudenhove-Kalergi, în Massis, în Valery. Dar în Briand singur trăia credința, inspirația, focul sacru. El era meșterul de fiecare zi, realizatorul imediat, făuritorul efectiv al Europei de mâine. Cu un foarte pronunțat simț al actualului, descoperise ultima și cea mai solidă poziție a conservatismului: Europa („Înapoi tunuri, puști, mitraliere”, pacea continentală, disoluția patriilor particulare în unitatea mare a moștenirii greco-latine).

Comuniștii au simțit că e este adevărul lor adversar, singurul. Nu „Acțiunea franceză”, falangă de esteți, savanți și politici.

Cineva o făcut odinioară o paralelă: „Poincaré sait tout et ne comprend rien. Briand ne sait rien et comprend tout”.

Formula trece peste cadrul unei glume ieftine. Fără a-l acuza pe Briand de ignoranță, fiindcă ar fi confundat într-un discurs conciliul celor trezeci, cu conciliul din Trenta, să recunoaștem cinstit că instinctul i-a fost facultatea de căpetenie. Un instinct aproape feminin, care îl apropia de sufletul poporului din faubourgiurile Parisului. Transformat în „Aristide” pur și simplu, era obiect al glumelor de „bistrou” și refugiu de idealism permanent.

Eșecul la alegerile prezidențiale a însemnat un apogeu și un declin. Franța politică îl repudia în momentul în care națiunea l-ar fi plebscitat. (S'ar putea scrie o istorie a republicii a țării), văzută în lumina conflictului dintre parlament și opinia publică, istorie în care trecutul imediat ar căpăta explicații vii).

Azi noirii amenințări ai războiului au început să se gramădească. Magul îmbătrînit a pierdut puterea lui de sugestie. Elementele nu îl mai ascultă. Conflicte acoperite ies la iveală. Antagonisme de ieri și de totdeauna, se manifestă în probleme aparent, locale. Iar în momentul cel mai patetic, Geneva dă semne de epuizare.

Pentru că odată cu moartea lui Briand un capitol mare de istorie să se închidă și pacea să rămână fără cuvînt.

N. CARANDINO.

„Eu abia mi-l amintesc. Îl știu ca ceva gâlbăn, unsuros, mic și lingușitor, cu pre-dispoziție la chelie savantă. Totdeauna mă cerceta isteț din fundul ochelariilor. M'a rugat smerit și nazal ca un țărăncov evlavios (era informat de ortodoxia mea), să-l public, fiindcă „așa ar dori” el.

Din pricina aceasta m'am aflat dărît din senin cu un teanc de hârtie acoperită scolară, curat și tipicar, cu purici mici de cerneală. Micul „dobridor” așternuse pe pătratele albe, nici mai mult, nici mai puțin: filozofia proverbelor.

Induloșat pînă la lacrimi, m'am hotărît să-l public, pentru încurajare, mai ales că am primit și deputația prietenilor săi, care m'au asigurat că este un „băiat bun și de viitor”. Neapărat, studiul a văzut ziua tiparului, numai după ce titlul și ortografia au fost corectate la redacție.

Lucrul acesta însă rânise în escuns inima „dobridorului”, care rămănea la înfățișare tot atât de lipicios, surzător și prieten; dar primul prilej (aparitia celei mai idealiste foi a secolului), face pe filistimul nostru să se schimbe la față. Azi făptura aceasta stearpă, care își tră-

tura „luptei” lui.

„Șădar, d. Stere se duce la luptă. Am uitat să spunem că la liceul său, mai era o serie întreagă de juni „poporanisti”, care-l revendicau pe d. Stere ca șef al lor și ardeau de nerăbdare să-și pue și ei principiile în aplicare. D. Stere nu ne spune din modestie, desigur, dacă și încercările lor au fost încununate de succes. Dar tot citind și discutând împreună aberații anacronice și fără să înțelegă evident nimic din ele, „poporanistii” noștri căpăta impresia că fa parte acum din marea oaste a Revoluției mondiale, iar d. Stere se socotește membru al „partidului terorist Narodnaia Volia”.

De ce? Răspunsul dați-vi singurii! Cunoaște d. Stere acum mai bine realitățile sociale? Și le-a explicat el printr'un studiu amănunțit al materialismului istoric? Nimic din toate acestea! La epoca despre care ne ocupăm de el n'a citit nici măcar „Manifestul comunist”, dar totuși se socotește... revoluționar.

„Sunteți gata să suferiți ura și prigonirea? Să vă jertfiți viața? Sunteți gata și pentru crimă?” îi întreabă el solemn pe prietenii săi.

„Suntem gata!”, răspund aceștia.

Ei și? E ridicolă toată activitatea revoluționară lipsită de orșice baza a d-lui Stere cu cât d-sa vrea s'o facă mai serioasă și mai gravă.

Stăpînit încă de pe atunci de grandomanie, d. Stere merge însă și mai departe și înființează un fel de phalanster, unde își aduce pe toți prietenii revoluționari și stabilesc planul dinamitării unui teazar oficial. În ce scop toate astea? Conduși de care norme? Răspunsul nu-i decăt: triască conspirația! Adăugînd celor mai de jos cunoștința temporară a d-lui Stere cu bătrîna revoluționară romantică, Vera Figner (în roman Vera Nicolaevna Marmarov) și un pachet de manifește pe care-l transportă la niște tovarăși, încheim cu toată activitatea d-lui Stere, strict evidentă din propriul său roman. Nu cred deloc în proverbe, dar acela care spune că „toată pasărea pre limba ei pier” este aici confirmat dela început și pînă la sfîrșit.

Et volta

SECOLUL ȘI BODIN BAUDET

A apărut din nou „Secolul” foae de mîșmări personale, după vechia modă paposistă, care sub firma ideilor cu piața sigură: naționalism, regalism, tradiționalism sau alte „isme”, agonisește suvenții și plasează intenții, fără nici un simț al valorilor.

Bazarul săptămânal împodobit în hârtie mătăsoasă, multime de clișee și alte zorzane galante de mahalagioacă îmbrăcată duminical, pentru uimirea biețului burghez, prinde glas polemic în stil adecuat.

Polemisti sar de unde nici nu gîndești la foaia unde cânta primadona polemista a țării T. A. Și pentru a îndreptăți dictonul „cine se aseamănă și adună” toți sunt imaculați și iluștrii așa cum șade bine unui adevărat polemist.

O pildă: tânărul pre nume A. Bodin (o apropiere cu dicționarul francez nu e de prisos badin-baudet) student ratat, revuște colaborator al celebrului „Caner” și plagiator (cunoaștem plagiarea sfrîntată a unei părți din cursurile universitare ale d-lui T. Vianu și publicată într-o revistă sub semnătura bodinului). Direcțiunea „Secolului” călăuzită de acel simț al valorii or pe care l-am susținut, înșeje să lase mână liberă acestui cumulat al nonsensurilor, ridiculului și al incorectitudinii intelectuale ca să critice (în realitate să insulte desgustător) pe un om care este d. membru al Academiei, decan al Fac. de Litere și Filozofie, Președinte al Institutului Soc. Român d. prof. D. Gusti, pentru vina de a fi cumulat al valorilor și inițiatorul cunoscut de toți, dar pe care „bodinul” polemist îl contestă. Cu ce autoritate? Cunoaștem un vechiu obicei gazetăresc care se numește intenție de șantaj exploataă. Crede „Secolul” că-i va reuși această lovitură de șah polemist.

UN DOBRE DE AUR: CIRACUL.

La noi, el e o întreagă categorie spirituale, care din rădăcina „dobre” (poecul românească a prostiei autentice, așa cum e și „vlăduță”), printr'o întorsătură inconștientă de autodeterminare, a ajuns un pseudonim cu rezonanță spaniolă: Il Dobri d'or.

Dobrele de aur, ciracul, e grandilocvent și sentimental. La început te izbește de el fără să vrei. Apoi te obișnuiești și îl primești călduț și parazitărilor lângă tine, multă vreme, pînă când, într'o bună zi, fără să știi de ce, fără să te întreb de ce, dispăre.

Eu abia mi-l amintesc. Îl știu ca ceva gâlbăn, unsuros, mic și lingușitor, cu pre-dispoziție la chelie savantă. Totdeauna mă cerceta isteț din fundul ochelariilor. M'a rugat smerit și nazal ca un țărăncov evlavios (era informat de ortodoxia mea), să-l public, fiindcă „așa ar dori” el.

Din pricina aceasta m'am aflat dărît din senin cu un teanc de hârtie acoperită scolară, curat și tipicar, cu purici mici de cerneală. Micul „dobridor” așternuse pe pătratele albe, nici mai mult, nici mai puțin: filozofia proverbelor.

Induloșat pînă la lacrimi, m'am hotărît să-l public, pentru încurajare, mai ales că am primit și deputația prietenilor săi, care m'au asigurat că este un „băiat bun și de viitor”. Neapărat, studiul a văzut ziua tiparului, numai după ce titlul și ortografia au fost corectate la redacție.

Lucrul acesta însă rânise în escuns inima „dobridorului”, care rămănea la înfățișare tot atât de lipicios, surzător și prieten; dar primul prilej (aparitia celei mai idealiste foi a secolului), face pe filistimul nostru să se schimbe la față. Azi făptura aceasta stearpă, care își tră-

Spicăm din poemul lui Esenin, pe care ni-l aduce cu generozitate d-l Zaharia Stancu, în traducerea sa publicată în revista „Azi”:

Peste Rusia înfricoșată, latră clopotele Plîng zidurile Kremlinului, Astăzi pe lămi de stele, Pe tine te vom ridica, Pămîntule, Mă voi întinde pînă la Cetatea Nevăzută, Voi mușca din călea lactoe, Lui Dumnezeu îl voi smulge barba Cu colții mei

Și îngîndu-i mîna 'n coama albă Îl voi grai cu glas de viscol: Am să le fac, pe tine, Dumnezeule, S'ascuți ce-ți spun!

Mielul aleargă prin munți, Un trăgător dibaci Li va svârli o săgeată în plept. Sânge cald va țâșni în inăuneric Prin lîna albă. Coptele, cu stele de aur, Se vor rostogoli în noapte. Și ploaia cu spițe de apă, Va străluci.

Bucură-te Sloane, Și răspîndește-ți lumina. Pe zare, la marginea cerului, S'a ivit un nou Nazaret. Pentru a doua oară Pe o lapă Vine Mîntuitorul. Crezul nostru e în putere, Dreptatea noastră e în noi.

S. T.

NOUȚĂȚI APĂRUTE LA VITRINA

LIBRĂRIEI UNIVERSALE ALLAY & Co.

BUCUREȘTI I, CALEA VICTORIEI 27

Dr. Allendy: Capitalisme et sexualité	Lei	68.-
Claude Arno: Gourmandises Libertines (avec gravures)		390.-
Em. Berl: La politique et les partis		98.-
B. Barclay Confidences		98.-
Manuel pour apprendre a jouer aux echecs		78.-
H. Barbuse: Zolla		98.-
Coudenhove Kalergi: Staline & C-ie		42.-
Kadim Cohen: Esquisse d'un sionisme nouveau		39.-
George Duhamel: Querelles de Famille		78.-
Capt. Deygas: L'Armée d'Orient		130.-
Sigm. Freud: L'avenir d'une illusion (la question religieuse)		78.-
Radcliffe Hall: Le puits de solitude, roman		156.-
J. Kessel: Fortune carrée, roman		98.-
Sinclair Lewis: Coupe de pompe gratis, roman		98.-
D. H. Lawrence: L'Amant de Lady Chatterley, roman		98.-
Al. Marchadé: L'Amant blanc, roman		78.-
H. Meredith: Stock exchange (la bourse de Londres)		162.-
Paul Morand: Flèche d'Orient		98.-
André Maurois: Le cercle de Famille, roman		98.-
G-ral Nollet: Une expérience de désarmement		156.-
Dr. Pauchet: L'automne de la vie (l'âge critique)		130.-
G-ral Petain: Le drame roumain 1916-18		104.-
Ștefan Zweig: Freud		98.-